

EUROPOS SĄJUNGA

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS

II etapas. Konceptijos rengimo stadija

Konceptija

Užsakovas: Akmenės rajono savivaldybės administracija

Rengėjas: VGTU Teritorijų planavimo mokslo institutas

Projekto vadovė: prof. dr. Marija Burinskienė (Atest. nr. 2494)

2006 m.

TURINYS

TURINYS.....	2
1. RAJONO URBANISTINĖ PLĖTRA	3
1.1. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano uždaviniai.....	3
1.2. Akmenės rajono teritorijos vystymo veiksniai	4
1.3. Akmenės rajono vystymo alternatyvos	5
1.4. Gyvenamųjų vietovių sistemos plėtra	7
1.5. Rengtiniai teritorijų planavimo dokumentai	12
1.6. Pasiūlymai dėl valstybės remimo priemonių derinimo su teritorijų planavimo dokumentais	13
2. SAVIVALDYBĖS SOCIALINĖ IR EKONOMINĖ APLINKA	15
2.1. Įvadas	15
2.2. Teritorijos bendrojo plano socialinės-ekonominės dalies koncepcija DECENTRALIZUOTA ALTERNATYVA	15
2.2.1. Sveikatos apsauga	15
2.2.2. Turizmas.....	17
2.2.3. Švietimas	18
2.2.4. Socialinė rūpyba.....	20
2.2.5. Kultūra.....	21
2.2.6. Verslas ir investicijos	22
2.3. Teritorijos bendrojo plano socialinės-ekonominės dalies koncepcija.....	23
STATUS QUO ALTERNATYVA	23
3. RAJONO GAMTINĖ APLINKA	26
3.1. Akmenės rajono teritorijos tvarkymo, reglamentavimo, naudojimo ir apsaugos principai	26
3.1.1. Gamtinis karkasas	26
4. RAJONO ŽEMĖS NAUDOJIMAS	28
4.1. Žemės naudojimo sąlygos ir galimi pokyčiai.....	28
4.2. Teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai	28
4.2.1. Žemės ūkio paskirties žemės naudojimo funkcinis zonavimas.....	28
4.2.2. Miškų ūkio paskirties žemės funkcinis zonavimas	31
4.2.3. Kitų paskirčių žemės, pelkės ir vandens telkiniai	32
4.3. Žemės ūkio plėtra ir žemės naudojimas	32
4.4. Gyvenamųjų vietovių ir rekreacinių teritorijų plėtra.....	35
5. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGA.....	39
5.1. Apsaugos nuostatos ir principai	39
5.2. Apsaugos prioritetai	39
5.3. Saugojimo kryptys.....	40
6. SUSISIEKIMO SISTEMA	42
7. AKMENĖS RAJONO INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA	43
7.1. Vandentieka ir vandenvala	43
7.2. Elektros energijos tiekimas	45
7.3. Atliekų tvarkymas	45
7.4. Šilumos ūkis	47
7.5. Dujų tiekimas	48
7.6. Telekomunikacijos ir ryšiai	48

1. RAJONO URBANISTINĖ PLĖTRA

1.1. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano uždaviniai

Pagal savivaldybės teritorijos bendrojo plano rengimo taisyklės (2005) bendrojo plano uždaviniai yra:

1. Suformuoti savivaldybės teritorijos vystymo koncepciją, nustatyti teritorijos tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetus.
2. Tobulinti susiklosčiusią rajono teritorijos erdvinę struktūrą, vystyti jos urbanistinę sistemą.
3. Sudaryti prielaidas Akmenės rajonui subalansuotai plėtotis, gerinti aplinkos kokybę, plėtoti ekonominį ir socialinį potencialą bei gyventojų gyvenimo sąlygas.
4. Nustatyti Akmenės rajono vaidmenį šalies ir apskrities ekonominės, socialinės ir urbanistinės plėtros raidoje.
5. Sudaryti prielaidas tarpvalstybinių ir šalies programų ir projektų įgyvendinimui rajono teritorijoje.
6. Suderinti valstybės teritorijų bei aplinkinių teritorijų raidą.
7. Išlyginti Akmenės rajono teritorijų plėtros netolygumus, optimaliai subalansuoti miesto ir kaimo teritorijų raidą.
8. Išryškinti ir panaudoti rajono privalumus, parodyti ekonominės ir socialinės plėtros galimybes.
9. Pasiūlyti priemones efektyviai ekonominiai veiklai plėtoti, investicijoms mieste ir kaime skatinti.
10. Atsižvelgti į rajono žemėvaldos ypatumus, žemės grąžinimo pasekmes, žemės naudotojų interesus.
11. Išskirti gamtinio karkaso teritorijas, apibrėžti jų naudojimą bei sąveiką su žemės ūkio bei urbanistinio karkaso teritorijomis.
12. Sudaryti prielaidas patrauklaus, atviro, tinkamo investuoti, patogaus gyventi rajono įvaizdžio suformavimui.

Bendrojo plano koncepcijos rengimo stadijos metu nustatoma:

- ❑ teritorijos planinės ir erdvinės struktūros vystymo principai;
- ❑ teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai;
- ❑ teritorijos tvarkymo, reglamentavimo, naudojimo ir apsaugos principai;

Rajono teritorijos vystymo erdvinės raidos koncepcija rengiama 20 metų laikotarpiui ir tvirtinama Akmenės rajono savivaldybės taryboje.

1.2. Akmenės rajono teritorijos vystymo veiksniai

Atlikus Akmenės rajono teritorijos esamos būklės analizę ir ją įvertinus, nustatyta, kad erdvinės gyvenamųjų vietovių sistemos vystymo koncepciją nulemia tokie veiksniai:

a. Nepalankios gyventojų skaičiaus ir socialinės demografijos struktūros raidos kryptys:

- ❑ mažėjantis gyventojų skaičius ypač Akmenės rajono miestų -5,1 % per metus, o kaimų -1,9 % per metus, kurio viena priežasčių 1,5-2 kartus didesnis neigiamas natūralus gyventojų prieaugis nei vidutiniškai Lietuvoje;
- ❑ mažėja gyventojų sluoksnis su aukštuoju (1,8 karto mažesnis nei vidutiniškai Lietuvoje) ir aukštesniuoju išsilavinimu (1,12 karto mažesnis nei vidutiniškai šalyje);
- ❑ žemas Akmenės savivaldybės gyventojų užimtumas mieste sudaro 32,4 % visų gyventojų, o kaime tik 22,4 % iš jų žemės ūkyje užimti 14,5 %;
- ❑ darbingo amžiaus gyventojų dalis 3,6 % mažesnė nei vidutiniškai Lietuvoje ir 1,1 % didesnė pensinio amžiaus gyventojų dalis.

b. Pokyčiai gyventojų vietovių sistemoje:

- ❑ Lietuvos teritorijos bendrajame plane numatyti du vietiniai centrai Naujoji Akmenė ir Venta nėra pajėgūs tinkamai suformuoti rajono gyvenamųjų vietovių sistemą socialinės, ekonominės, inžinerinės infrastruktūros ir kitais požiūriais;
- ❑ kaimo gyvenamosios vietovės smulkios, 65,6 % vietovių yra ne didesnės kaip 50 gyventojų, ir gali tenkinti tik smulkaus žemės ūkio interesus, kaimo gyvenviečių būstai ir teritorijos inžinerinė įranga nusidėvėję, jų masinio atnaujinimo tikimybė mažai tikėtina;
- ❑ dauguma vietovių iki 200 gyventojų 1979 – 2001 metais nyko: iš 20 sumažėjo 17, o tik 3 padidėjo, tai rodo silpną tokių gyvenviečių plėtros potencialą, tuo tarpu gyvenvietės virš 200 gyventojų per tą patį laikotarpį pasiskirstė pusiau, nes iš jų 12 padidėjo, o 11 sumažėjo, tai rodo, kad jų potencialas išlikti ženkliai didesnis;
- ❑ perspektyvių gyvenamųjų vietovių sistemos pagrindą gali sudaryti Akmenės, Naujosios Akmenės ir Ventos miestai bei 15 kaimo vietovių, turinčių daugiau kaip

200 gyventojų. Jose yra didžiausias institucinis aprūpinimas ir per pastaruosius du dešimtmečius išlaikė ar padidino gyventojų skaičių.

1.3. Akmenės rajono vystymo alternatyvos

Pagal Savivaldybių teritorijų bendrųjų planų rengimo taisykles, bendrojo plano rengėjai turi pasiūlyti nemažiau dviejų planuojamos savivaldybės- Akmenės rajono vystymo alternatyvų.

Pirmoji *Status quo*, (esama padėtis, kurią norima išlaikyti ir ateityje) kurios pagrindą sudarytų esama urbanistinė rajono struktūra ir būtų siekiama ją išlaikyti, o kartu ir esamą švietimo, kultūros, sveikatos, socialinės apsaugos, globos ir rūpybos įstaigų tinklą, gerinant teikiamų paslaugų, gyvenamosios aplinkos bei visuomenės erdvių kokybę; skatintų žemės ir miškų ūkio modernizavimą esamose žemėnaudos ir žemėvaldos ribose ir siektų išlaikyti darbo jėgos užimtumą žemės ūkyje.

Antroji alternatyva tai yra *aktyvi plėtra*, kuri pasižymi prioritetų suteikimu atskiroms gyvenvietėms, bei siekianti artimų gyvenviečių apjungimo, ją galime pavadinti – decentralizuota koncentruota plėtra.

Status quo privalumai labiausiai priimtini nuosekliems pastovumą vertinantiems individams. Šia alternatyva užtikrinami nuolatiniai nusistovėję paslaugų ryšiai ir santykiai tarp gretimybių, esamų darbo vietų bei socialinės infrastruktūros objektų pasiekiamumas bei veiklų tęstinumas.

Šios alternatyvos, įgyvendinimas reikalauja didelių valstybės ir ypač savivaldybės finansinių išteklių, gausaus administruojančio personalo, pasižyminčio vadybiniais gebėjimais. Tam reikalinga:

- ❑ išlaikyti jaunimą, suteikti jam išskirtines sąlygas mokslui ir darbui;
- ❑ norint užtikrinti viešosios socialinės bei techninės infrastruktūros paslaugų kokybę, išlaikyti aukščiausios ir aukštos kvalifikacijos darbuotojus; kurie ją kuria;
- ❑ išlaikyti socialinės ir techninės infrastruktūros objektus, juos atnaujinti, nežiūrint to, kad jų darbas nebus efektyvus dėl išsibarstymo teritorijoje, mažo gyventojų tankio ir per didelio mažų gyvenviečių tinklo tankio;
- ❑ siekti pagerinti būsto kokybę, užtikrinant jo aprūpinimą inžinerine infrastruktūra visose gyvenvietėse. Dėl dalies gyvenviečių mažėjimo, didelių atstumų tarp vartotojų, investicijos į inžinerinę infrastruktūrą nebus efektyvios;
- ❑ dėl neigiamų demografinių tendencijų išlaikyti visas esamas mokyklas, sveikatos priežiūros įstaigas, bibliotekas pagerinant sąlygas jose, būtų neracionalu.

Pasirinkus *status quo* alternatyvą iš esmės bus siekiama gerinti esamos urbanistinės administracinės struktūros kokybę, kas pareikalaus didelių finansinių išteklių. Tokia savivaldybės bei remtinių objektų sklaida lems Akmenės rajono vystymosi tempų atsilikimą nuo kitų sparčiau plėtojamų, labiau koncentruotą urbanistinę struktūrą turinčių ar siekiančių Lietuvos rajonų.

Akmenės rajono patrauklumą investicijoms lems ne vien esamos socialinės, ekonominės ir urbanistinės bei teisinės ir administracinės sistemų raida, bet ir kiti veiksniai:

- ❑ kvalifikuotų darbuotojų pasiūla;
- ❑ socialinės ir techninės infrastruktūros išvystymo lygis;
- ❑ darbo jėgos profesinio mobilumo lygis;
- ❑ aiškūs ir konkretūs rajono vystymo principai pritraukiant investicijas.

Akmenės rajono socialinė ir ekonominė raida priklausys ir nuo išorės veiksnių: Naujosios Akmenės miesto, kitų kaimyninių Lietuvos miestų ir rajonų raidos tempų ir galimybių pasiūlyti geresnes arba ne gyvenimo ir veiklos sąlygas. Rajono išsivystymo atotrūkis priklausys ir nuo valstybės regioninės politikos įgyvendinimo efektyvumo: ar regioniniai, rajoniniai skirtumai bus mažinami formaliai ar bus taikomos realios šių skirtumų mažinimo priemonės, kurios bus socialiai, ekonomiškai, finansiškai pagrįstos ir nukreiptos į gyvenimo kokybės kėlimą. Todėl *status quo* alternatyvai būdingos grėsmės:

- ❑ darbo jėgos, finansinių, vadybinių, ir kitų resursų trūkumas Akmenės rajono socialinei ekonominei plėtrai, kuri galėtų per Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo laikotarpį (10 metų) sumažinti rajono bendrojo išsivystymo atotrūkį nuo kitų tiek, kad Akmenės rajonas galėtų dalyvauti konkurencinėje rinkoje. Tai būtų dar sunkiau įgyvendinti jei resursai ir pasitelktos išlaikyti esamą visų sektorių veiklą, neskirstant ir teritorinių prioritetų;
- ❑ gyventojų emigracija. Tarp išvykstančių vyrautų jaunimas, kuris studijuoja ir paprastai neturi noro grįžti, bei aukštos kvalifikacijos specialistai, kurie gali susirasti darbo vietas kitose vietovėse. Šio proceso metu pagreitį įgautų gyventojų senėjimas;
- ❑ dėl aukštos kvalifikacijos specialistų (švietimo, sveikatos apsaugos, kultūros, socialinės globos ir kitų sričių sistemose) mažėjimo, sumažėtų jų teikiamų paslaugų kokybė pernelyg išplėtotame įstaigų tinkle, o mažėjant gyventojų (ir mokinių) skaičiui tokia veikla, apskritai, netenka prasmės.

Įvardintos grėsmės nėra tiesiogiai valdomos, bet savivaldybės veikla turi būti nukreipta sumažinti grėsmių pasekmes. Todėl Akmenės rajone *status quo* alternatyva nėra perspektyvi dėl socialinės, ekonominės ir aplinkos raidos valdymo bei teritorinio gyvenimo organizavimo.

Bendrojo plano rengėjai siūlo priimti aktyvios plėtros alternatyvą, kurią galima pavadinti decentralizuota koncentracija.

Decentralizuotos koncentracijos koncepcijos esmė:

1. Kurti hierarchinę centrų ir kitų gyvenamųjų vietovių sistemą.
2. Sumažinti faktinio rajono centro – Naujosios Akmenės miesto vyraujančią poziciją rajono teritorijoje, tam sustiprinant vietinius centrus.
3. Siekiant užtikrinti tolygų gyvenimo kokybės pasiskirstymą rajono teritorijoje, sudaryti palankias sąlygas investicijoms, o aptarnavimo sistemą formuoti, remiantis vietiniais centrais.
4. Akmenės rajono savivaldybės Taryba bei administracija turi inicijuoti parinktų ir patvirtintų vietinių centrų kiekybinę bei kokybinę plėtrą, kuri inicijuotų bei skatintų veiklą šiose vietovėse bei padėtų pritraukti privačias investicijas.
5. Gretimas gyvenamąsias vietas apjungti tarpusavyje. Sukurti sąlygas vieningai administravimo, institucinio, socialinio ir inžinerinio infrastruktūrinio aprūpinimo sistemai, racionaliai naudoti žemę.

1.4. Gyvenamųjų vietovių sistemos plėtra

a kategorija – Naujosios Akmenės miestas

Tai yra faktinis rajono centras, vykdomas ir vietinio centro funkcijas gretimoms gyvenamosioms vietovėms. Į Naujosios Akmenės miesto teritoriją tikslinga įjungti ir su miestu funkciškai susijusias gyvenamąsias vietas (Ramčius), bendrai išsprendžiant inžinerinius tinklus ir kitas komunikacijas.

b kategorijos centrai (iš viso 2):

Ventos miestas

Jo teritoriją konsoliduoti su kitomis artimiausiomis gyvenamųjų vietovių teritorijomis, kurių prijungimo racionalumą patikslinti rengiant Ventos miesto bendrąjį planą.

Akmenės miestas

Jo teritoriją konsoliduoti su artimiausiomis kitomis gyvenamosiomis vietovėmis, kurių prijungimo racionalumą patikslinti rengiant Akmenės miesto bendrąjį planą.

b kategorijos centrai turi galimybę plėtoti pramonę ir verslą, taip pat pagrindines gyventojų kultūrinio – buitinio aptarnavimo įstaigas bei įmones.

c kategorijos centrai (iš viso 2):

Kruopiai

Papilė

c kategorijos centrams priskiriami jau susiformavę miesteliai ir kompaktiško užstatymo kaimai, turintys pakankamas aptarnavimo zonas (dažniausiai – seniūnijų teritorijas) ir gerus ryšius su šiuose teritorijose esančiomis gyvenamosiomis vietovėmis. Visų **c** kategorijos centrų teritorijas siūloma konsoliduoti su gretimomis vietovėmis. Bendrojo plano koncepcijos rengimo stadijoje apjungiamų teritorijų ribos suprantamos kaip sąlyginės užstatytų ir numatytų užstatymui teritorijų ribos arba centralizuotų inžinerinių sistemų veiklos ribos. Centrų teritorijos tikslinamos rengiant jų teritorijų bendruosius, detaliuosius ar specialiuosius planus.

Vietiniai **b** ir **c** kategorijų centrai atrinkti remiantis turimu socialiniu ekonominiu potencialu; tradicine vietovių reikšme, kurią patvirtino Akmenės rajono savivaldybės gyventojų apklausa; tolygia centrų sklaida rajono teritorijoje ir priimtiniu jų pasiekiamumu aplinkinių vietovių gyventojams.

Papildomieji vietiniai centrai – d kategorija kuriami mažesnių kaimų, kurių socialinis ekonominis potencialas yra silpnesnis, bet dėl jų padėties teritorijoje patogios gyventojams, žemės ūkio aptarnavimo ir paslaugoms teikti, bei skatinti centralizuotų inžinerinių sistemų plėtrą.

Siūlomi d kategorijos centrai:

Agluonai

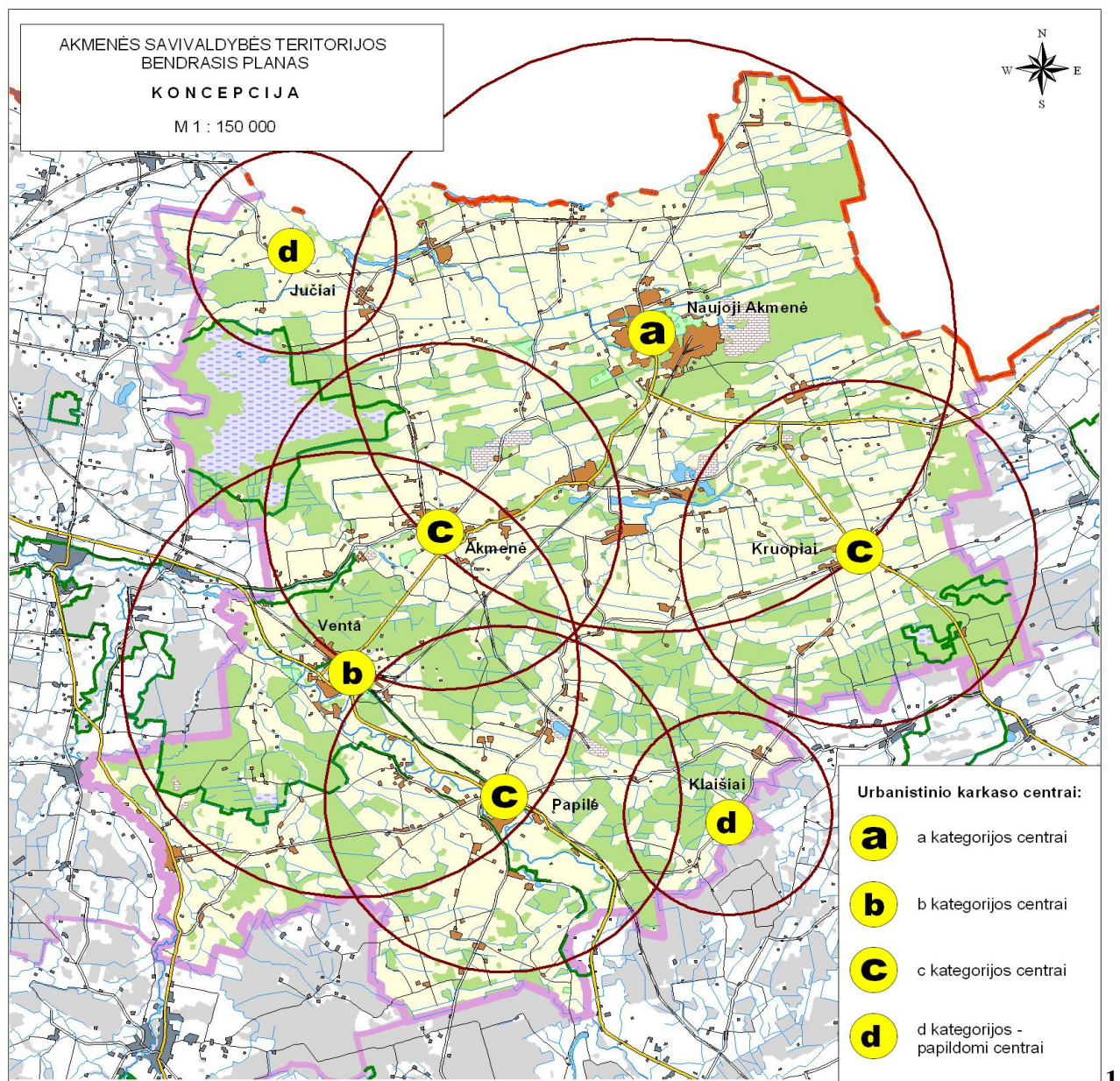
e kategorijos vietovės – tvarkytini ir remtini vienkiemiai, smulkūs kaimai, kuriuose plėtojami tradiciniai amatai, paslaugos, pramogos, verslas, turizmas. Zonos, kuriose skatintinas **e** kategorijų vietovių formavimasis kol kas nėra nustatytos.

Nekategorizuotos vietovės – tankiai apgyvendintos vienkiemių ir smulkių kaimų teritorijos, kurios neturi plėtros potencialo. Šių vietovių raidą lems žemės rinka, gyventojų demografiniai procesai (natūralus prieaugis, senėjimas). Nekategorizuotoms vietovėms priskiriami stambūs

kaimai. Pažymėtina tai, kad sparčiausiai gyventojų skaičius mažėja smulkesnėse ne kategorizuotose gyvenvietėse, turinčiose iki 50 gyventojų. Iš šiuo metu esančių 167. kaimų Akmenės rajone per artimiausią dešimtmetį gali išnykti apie pusę kaimų; atitinkamai padidės priemiestinės gyvenamosios vietovės, taip pat **b** ir **c** kategorijos centrai.

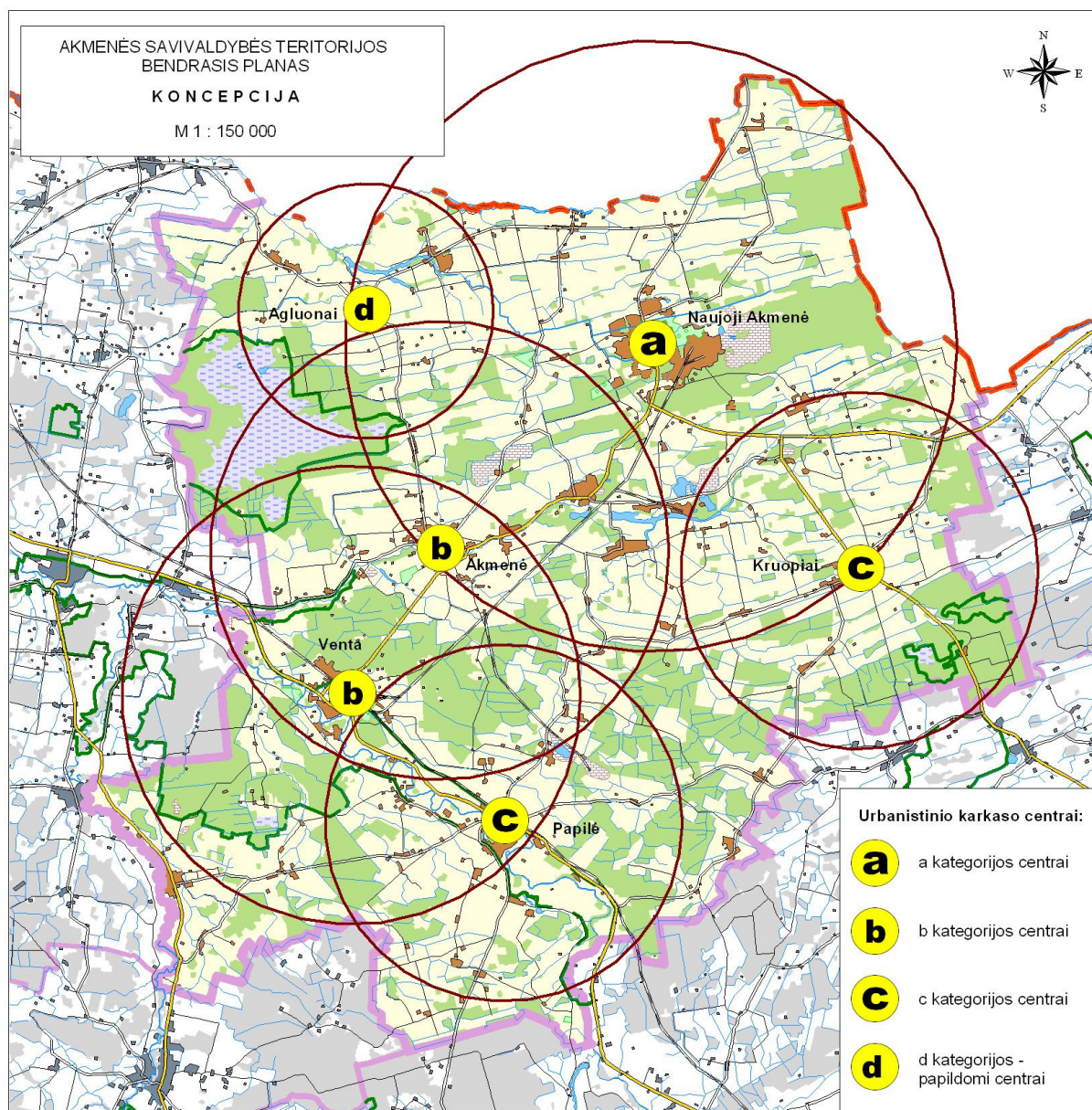
Pasiūlytas pirmas koncepcijos variantas pavaizduotas 1.1 paveiksle.

1 pav. Siūloma Akmenės rajono vietovių hierarchija.

Akmenės rajono savivaldybės Tarybos aprobuotas rajono urbanistinis karkasas pavaizduotas 1.2 pav.

1.2 pav. Patvirtinta Akmenės rajono vietovių hierarchija.

Akmenės rajonas nepasižymi gausiais turistiniais ištekliais, todėl atskiros kaimo turizmo vietovių sistemos kūrimas numatomas tik rekreacinėse vietovėse. Šią vietovių struktūrą sudarytų:

- ❑ turizmo baziniai centrai (pavyzdžiui, Papilė);
- ❑ kaimo turizmo sodybos vienkiemiuose, mažuose kaimuose vienai ar kelioms šeimoms;
- ❑ vasarvietės miestų gyventojams. Iš dalies pavienės ir suburtos vasarvietės į vietovę, aprūpintą minimalia kokybiška inžinerine įranga, paslaugų (produktų) tiekimo galimybe;
- ❑ tranzitiniai pakelių moteliai.

Vietiniams **b, c** kategorijų centrams teikiamas kokybinės ir kiekybinės plėtros prioritetas. Kokybinę plėtrą turėtų inicijuoti ir vykdyti rajono savivaldybės Taryba, administracija ir jos bei valstybės tarnybos.

Savivaldybės institucinės investicijos ir išlaidos, tarp to potencialių investicijų sklypams parengta („plyno lauko“ investicijos), yra būtina prielaida sudominti ir pritraukti privačių investorų, įkuriančių parduotuves, paslaugų ir pramogų įmones, viešbučius, bankų skyrius, turgų, o taip pat pramonės ir verslo įmones.

d kategorijos centrams nustatomas palaikomasis režimas atsižvelgiant į gyventojų skaičiaus kitimą ir savivaldybės galimybes juos remti.

e kategorijos vietovėms suteikiama ribota parama pagal savivaldybės galimybes.

Vietinių **b** ir **c** kategorijų centrų socialinę ir ekonominę bazę sudaro esamos ir plėtojamos švietimo, sveikatos ir socialinės apsaugos, globos ir rūpybos, kultūros įstaigos, kuriose dirbtų 60–70% rajono aukštos kvalifikacijos specialistų ir personalo, su tinkamo lygio technine įranga. Šiuose centruose turėtų būti koncentruojamos materialinės investicijos, apjungiamos lėšos skirtos teritorijos priežiūrai ir inžinerinių sistemų naudojimui.

Minimalus vietinių centrų privalomo institucinio aprūpinimo įstaigų sąrašas: mokykla, medicinos ir priešmokyklinės įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos, gaisrinė, policija, greitoji medicininė pagalba, įvairios techninės komunalinės ūkio tarnybos.

Vietinių **b** ir **c** centrų plėtroje privalomąją savivaldybės dalį sudaro:

- ❑ socialinis būstas, kurio dalis bendroje rajono būsto struktūroje turėtų sudaryti 5-10 %. Šis būstas skiriamas ne vien socialiai remtiniems žmonėms, bet ir tiems vyresnio amžiaus vienišiams gyventojams, kurių būstas kaimuose, vienkiemiuose yra nesusaugęs, sunkiai parduodamas ir kuriems reikalinga parama bei globa;
- ❑ aukštos kokybės būstas, kuris būtų finansuojamas privačių specialistų, kurių darbu suinteresuoti vietiniai centrai – lėšomis ir kurio statybai savivaldybė teiktų paramą, pagalbą ir pan.;
- ❑ inžineriniai tinklai, gatvės, atliekų surinkimo sistemų, jų plėtra, modernizavimas, naudojimas ir priežiūra;
- ❑ viešojo transporto sistema vystymas, jos aptarnavimo lygio ir kokybės užtikrinimas;
- ❑ galimiems investitoriams (pramonė, transportas, sandėliavimas, medicinos, prekybos ir kt. paslaugos) parengta pasiūlos investuoti sistema, kurią sudarytų iš anksto paruošti objektai (sklypai, pastatai) ir aiškiai apibrėžtos sąlygos bei reikalavimai ir t.t.

Savivaldybės investicijos instituciniam aprūpinimui vietiniuose centruose decentralizuotai sistemai sukurti, ir galimoms investicijoms parengti, yra būtina prielaida sudominti privačius investuotojus, įkuriančius parduotuves, paslaugų ir pramogų įmones, viešbučius, bankų skyrius, turgų, o taip pat pramonės ir verslo įmones. Kiti decentralizuotos koncentracijos koncepcijos įgyvendinimo privalumai:

- ❑ efektyvus savivaldybės ir valstybės kapitalo investicijų naudojimas;
- ❑ geros prielaidos savivaldybės, valstybės ir privačių struktūrų bendradarbiavimui;
- ❑ aiškūs gyvenimo ir veiklos organizavimo rajone strateginiai principai;
- ❑ aktyvūs savivaldybės veiksniai mažins emigracijos tempus, gyventojų mažėjimą rajone;
- ❑ skatins rajono gyventojų gyvenimo ir veiklos aktyvumą;
- ❑ padidins gyvenimo ir veiklos rajone patrauklumą;
- ❑ efektyviau teikiamos paslaugos;
- ❑ efektyviau valdoma aplinkos kokybė;
- ❑ užtikrinta stabili aptarnavimo sistemų veikla.

1.5. Rengtiniai teritorijų planavimo dokumentai

b kategorijos centrams rengtiniai bendrieji planai, kas ir daroma šio projekto metu. Sprendinių ribos yra apjungtos gyvenamųjų vietovių teritorijos ir brėžiniuose pažymėtos kaip sąlyginio užstatymo ribos. Atsižvelgta ir į magistralinių komunikacinių koridorių aptarnavimo zonų ribas.

Bendrieji planai rengiami pagal nustatytus reikalavimus. Pagrindiniai tikslai: nustatyti ir rezervuoti teritorijas gyvenamajai, pramonės ir kitoms paskirtims, funkciškai ir teritoriškai apjungti užstatytas teritorijas.

c kategorijos miesteliams parengti, bendruosius arba detaliuosius planus rezervuojant teritorijas gyvenamajai, komercinei, viešajai paskirčiai inžinerinei bei susisiekimo infrastruktūrai ir kitiems plėtros tikslams.

Parengti specialiuosius planus:

- ❑ **e** kategorijos gyvenamųjų vietovių zonos, kaimo turizmo, pramogų, vasarviečių, vaikų vasaros poilsio stovyklų tinklo;
- ❑ žvyrkelių asfaltavimo;
- ❑ viešųjų poilsio vietų tinklo;
- ❑ socialinio būsto plėtros;
- ❑ turizmo infrastruktūros (viešbučiai, kempingai, moteliai);

- ❑ žemėtvarkos projektus ir žemėvaldų planus – esant poreikiui atskirose vietovėse planuoti žemės reformos baigiamuosius darbus, žemės naudmenų sudėties pakeitimą, žemės paėmimą visuomenės poreikiams, žemės sklypų pertvarkymą ar ribų pakeitimą.
- ❑ žemės konsolidacijos projektus (I – II zonų ūkiams su nekompaktiškomis žemėvaldomis).

1.6. Pasiūlymai dėl valstybės rėmimo priemonių derinimo su teritorijų planavimo dokumentais

Žemės ūkio veiklos subjektai, rengdami verslo planus valstybės paramai gauti, turi atsižvelgti į žemėtvarkos planavimo dokumentuose numatytą rekomenduojamą ūkių specializaciją, ūkinių centrų ir infrastruktūros objektų išdėstymą, ūkių plotus ir gamybos apimtis.

Nustatant valstybės rėmimo subjektus, be kitų prioritetų, būtina atsižvelgti į teritorijų planavimo dokumentų sprendinius dėl statybų vietos ir jų poreikio bei vietos sąlygas geriausiai atitinkančių gamybos kryptių. Tai naudojama taikant paramą pagal Lietuvos bendrojo programavimo dokumentų prioritetus bei pagal kitas valstybės rėmimo priemones. Reikėtų:

- ❑ skatinti mažų ir vidutinių įmonių kūrimąsi ir veiklą;
- ❑ plėsti statybinių medžiagų apdirbimo pramonę,

Teikiant paramą pagal specialaus Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo programos priemones, taip pat kitais būdais skatinant žemės ir miškų ūkio veiklą, prioritetas teiktinas:

1. ūkininkaujantiems I ir II zonų žemėse – pagal priemones:
  - ❑ “Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos”;
  - ❑ “Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas”;
  - ❑ “Investicijos į žemės ūkio valdas”;
  - ❑ “Žemės ūkio vandentvarka”;
  - ❑ “Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas: žemės sklypų perskirstymas”.
2. ūkininkaujantiems II ir IV zonų žemėse:
  - ❑ “Investicijos į žemės ūkio valdas”;
  - ❑ “Standartų laikymasis”;
  - ❑ “Pusiaus natūrinių restruktūrizuojamų ūkių rėmimas”;
  - ❑ “Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas”.
3. ūkininkaujantiems VI ir IV zonų žemėse:

- ☐ “Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku”;
  - ☐ “Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas”;
  - ☐ “Kaimo turizmo ir amatų skatinimas”.
4. ūkininkaujantiems VII zonos žemėse ir saugomose teritorijose:
- ☐ “Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais”;
  - ☐ “Ekologinio ūkininkavimo programa”;
  - ☐ “Paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostų įrengimo programa”;
  - ☐ “Kraštovaizdžio tvarkymo programa”.
5. miškų ūkio paskirties žemėje:
- ☐ “Miškų ūkis”.

2. SAVIVALDYBĖS SOCIALINĖ IR EKONOMINĖ APLINKA

2.1. Įvadas

Bendrojo plano koncepcijoje siūlomos 2 alternatyvos esamos būklės problemų sprendimui: *Status Quo* bei *Decentralizuotos koncentracijos alternatyvos*.

Pagrindinis socialinės – ekonominės dalies bendrojo plano tikslas – suplanuoti savivaldybės socialinių ir ekonominių veiklų plėtrą ilgalaikiai perspektyvai.

2.2. Teritorijos bendrojo plano socialinės-ekonominės dalies koncepcija DECENTRALIZUOTA ALTERNATYVA

Remiantis esamos būklės analize Akmenės rajono socialinės-ekonominės situacijos koncepcijos pagrindai aprašomi išskiriant vystomų centrų karkasą:

A kategorija: Naujoji Akmenė - atlieka regioninę administracinę funkciją, pakankamo potencialo, reikia palaikyti;

B kategorija: Akmenė, Venta – atliekantys regioninę administracinę funkciją, nepakankamo potencialo, stiprinami;

C kategorija: Kruopiai, Papiliai - neatliekantys regioninės administracinės funkcijos, siūlomi nauji vidutinių miestų pagrindai, stiprinami;

D kategorija: Agluonai neatliekantys regioninės administracinės funkcijos, formuojamas sujungiant gretimais potencialus, ypač stiprinamas.

2.2.1. Sveikatos apsauga

Sveikatos apsaugos įstaigos Akmenės rajone vidinių rezervų nebeturi. Jei nebus padidintas finansavimas jų renovavimui, profilaktikos programoms, brangiai diagnostikai, technologijų įsigijimui, specialistų kvalifikacijos kėlimui, prasidės regresas. Seimo rezoliucijoje siūloma didinti valstybės ir skatinti privataus kapitalo investicijas į sveikatos sektorių. 2007 – 2013 metų Europos Sąjungos finansinės paramos lėšų paskirstymo strategijoje planuojamos investicijos į sveikatos apsaugą laikyti vienu iš svarbiausių nacionalinių sveikatos prioritetų. Sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimui Akmenės rajone bus vykdomas 3 kryptimis:

1. Ambulatorinių paslaugų, ypač pirminės sveikatos priežiūros (PSP), plėtra.
2. Stacionarių paslaugų optimizavimas ir alternatyvių veiklos formų plėtra.

3. Medicininės slaugos ir ilgalaikio palaikomojo gydymo paslaugų plėtra, daugiausiai dėmesio skiriant į širdies, traumų, onkologinių, psichologinių ligų diagnozavimą ir gydymą.

Akmenės rajono savivaldybės sveikatos apsaugos vystymo koncepcijos pagrindas - nuoseklus esamos sveikatos apsaugos sistemos tobulinimas ir įstaigų tinklo plėtimas, siekiant geriausiai išnaudoti kiekvienos įstaigos ir specialisto stipriąsias puses ir panaikinti arba sumažinti silpnybes, grėsmes. Sveikatos priežiūros tinklas turi būti kuriamas tolygiai visomis kryptimis nuo rajono centro stiprinant Naujosios Akmenės miesto regioninę administracinę funkciją, bei išlaikant ir didinant rajono centro potencialą.

Sveikatos priežiūros įstaigų ir jų teikiamų paslaugų stiprinimas ir palaikymas turi vykti šiomis kryptimis:

1. Rajone demografinė padėtis nėra palanki, kadangi mažėja gimstamumas. Senstantys gyventojai gali lemti vis didėjantį sveikatos priežiūros paslaugų ir išlaidų joms kompensuoti poreikį, todėl rajone reikia įgyvendinti gimstamumo skatinimo programas.
2. Naujojoje Akmenėje bazuojasi pagrindinės sveikatos priežiūros įstaigos, kurios pilnai gali aprūpinti rajono gyventojus medicinos paslaugomis, todėl bus gerinamas techninis šių ir nuo rajono centro nutolusių gydymo įstaigų aprūpinimas.
3. Vienas iš svarbiausių tikslų bus išlaikyti esamus gydytojus ir pritraukti naujus, o tai galima padaryti turint išvystytą rajono centrą.
4. Suformuoti pertvarkomų Akmenės rajono ligoninių modelį kaip dvipolę struktūrą – Naujoji Akmenė – Akmenė.
5. Veiksmų programos analizė parodė, jog šiuo metu aktyviai reformuojamą sveikatos priežiūros institucijų sistemą būtina toliau optimizuoti, ypač ambulatorinės pagalbos ir stacionarių paslaugų bei visuomenės sveikatos priežiūros plėtros srityse. Analizuojant Akmenės rajono sveikatos priežiūros įstaigų žemėlapi akivaizdu, kad ambulatorijos koncentruojasi rajono centre. Gyventojams, kurie gyvena rajono pakraščiuose reikia įveikti nemažą atstumą, kad gauti gydytojo konsultaciją. Bus didinamas ambulatorijų skaičius, apimant tolygiai visą Akmenės rajono teritoriją. Pvz. Agluonuose vietoj medicinos punkto įsteigti ambulatorija, kadangi toje teritorijos dalyje gyvenantys gyventojai kvalifikuotą gydytojo pagalbą gali gauti arčiausiai tik Akmenėje arba Naujoje Akmenėje.
6. Sveikatos priežiūros įstaigų skaičius rajone nuolat mažėja dėl vykdomas asmens sveikatos priežiūros įstaigų tinklo restruktūrizavimo. Būtina skatinti sveikatos priežiūros

įstaigų kūrimąsi steigiant bendrosios praktikos gydytojų (BPG) kabinetus Naujojoje Akmenėje, Akmenėje, Ventoje.

7. Kadangi auga mirštamumas nuo kraujotakos sistemos ir piktybinių navikų ligų Akmenės rajono gydymo įstaigose daugiau dėmesio bus skiriama šių ligų diagnozavimui bei siekiama įsigyti naujausią įrangą šių ligų diagnozavimui ir gydymui, kadangi ne visi rajono gyventojai gali nuvykti į respublikines sveikatos priežiūros įstaigas.
8. Daugelį problemų galima išspręsti inicijuojant projektinę veiklą sveikatos priežiūros įstaigose, todėl tikslinga apmokyti ir paruošti projektų rengimo specialistus.
9. Būtina rajone plėsti psichologinės pagalbos tinklą, steigti psichologinės pagalbos kabinetus, kadangi daugėja psichikos sutrikimų vartojant alkoholį.

2.2.2. Turizmas

Akmenės rajono savivaldybės turizmo vystymo koncepcijos pagrindas – kultūrinių išteklių pritaikymas turizmo veiklai, siekiant optimaliai išnaudoti gamtinius resursus ir kultūrinį paveldą. Siekiant krašte skatinti turizmą, būtina organizuoti kokybišką žmonių poilsį, ieškant naujų, efektyvesnių rekreacijos, turizmo ir sporto organizavimo formų, sumaniau ir racionaliau ūkininkauti rekreacinėse teritorijose, kokybiškiau jas įrengti, ugdyti vietinių gyventojų ir turistų ekologinę kultūrą. Bendrieji pasiūlymai būtų tokie:

1. Ruošiant Akmenės rajono bendrąjį planą didžiausią dėmesį reikėtų skirti Naujosios Akmenės, kaip centro renovavimui, prisodrinimui ir kompoziciniam apjungimui išsaugant jau susiklosčiusias vertybes ir sukuriant naujas.
2. Akmenės rajone gausu kultūrinių paminklų bei keletą unikalių gamtos vietų (kamanų rezervatas), todėl reiktų plėtoti lankytinų vietų maršrutus, įkuriant stovėjimo aikšteles, poilsia vietas, kempingus, iškabas ir nuorodas, padidinant turizmo patrauklumą Akmenės rajone.
3. Rajone yra geros sąlygos vystyti vandens turizmą Ventos upe. Skatinant turizmą būtina plėsti šias paslaugas: įrengti daugiau sustojimo vietų, aikštelių, kempingų;
4. Silpnas informacinis aktyvumas ir gamtinio turizmo propagavimas už savivaldybės ribų sąlygoja mažus turistų srautus Akmenės rajone. Būtina aktyvinti reklamines priemones apie Akmenės rajono išskirtinius turizmo objektus, organizuojant įvairius kultūrinius renginius, stengiantis juos padaryti respublikiniais ar net tarptautiniais. Didinti tiesiogines reklamos priemones.

5. Rajone reikia vystyti ilgalaikio turizmo infrastruktūra plečiant maitinimo, pramogų ir apgyvendinimo paslaugų įstaigų tinklą ir užtikrinant jų paslaugų kokybę bei įvairovę;
6. Daugelį problemų galima išspręsti inicijuojant projektinę veiklą turizmo paslaugoms plėsti ir gerinti, o tam Akmenės rajono savivaldybė turi inicijuoti projektus skirtus šioms paslaugoms gerinti.
7. Turizmui vystyti reikia skatinti privačias investicijas į turizmo objektus Akmenės rajone, kadangi savivaldybė negali skirti daug lėšų.
8. Ypatingą reikšmę turi Naujosios Akmenės miesto reprezentacija prie pagrindinių kelių. Artimiausias respublikinės reikšmės kelias E272 nekerta Akmenės rajono, todėl yra komplikotas turistų srauto nukreipimas į rajoną. Kelią 155 (Kuršėnai - Mažeikiai) reikia pritaikyti turistų poreikiams, kad kuo daugiau turistų sustotų Akmenės rajone ir turėtų galimybę sužinoti apie rajono lankomas vietas.
9. Vystyti ir prižiūrėti informacinių ženklų sistemą Akmenės rajone;
10. Vystyti abipus sienos (Latvijos Respublikos Dobelės rajono-Akmenės rajono) turizmo infrastruktūrą.

2.2.3. Švietimas

Akmenės rajono savivaldybės švietimo vystymo koncepcijos pagrindas – skirtas tolygiai paskleisti švietimo įstaigas rajone t.y. sudaryti vienodas sąlygas tiek miesto tiek kaimo gyventojams pasinaudoti švietimo įstaigų paslaugomis ir priartinti šias įstaigas kuo arčiau žmogaus. Dauguma Akmenės rajono mokyklų yra per mažos, ir, atsižvelgiant į mažėjantį gimstamumą, neperspektyvios. Todėl kai kurias mokyklas gali tekti pertvarkyti:

1. Mokyklos yra nevienodai apkrautos, kai kuriose trūksta moksleivių. Siekiant užtikrinti moksleiviams ugdymo planuose numatytas pasirinkimo galimybes, yra rekomenduojama, kad pagrindinėse ir vidurinėse mokyklose būtų bent po 3–4 lygiagrečias IX–XII klases. Tai reiškia, kad pagrindinės mokyklos, kuriose (neskaitant pradinių klasių mokinių) yra mažiau kaip 300 moksleivių, ir vidurinės mokyklos, kurių IX–XII klasėse yra mažiau kaip 400 mokinių, yra per mažos. Dauguma Akmenės rajono mokyklų yra per mažos, ir, atsižvelgiant į mažėjantį gimstamumą, neperspektyvios. Todėl kai kurias mokyklas reiktų pertvarkyti, jas panaikinant arba sujungiant, tačiau išlaikant teritorinį švietimo įstaigų vientisumą.
2. Pertvarkant mokyklas reikia atsižvelgti į visuomeninio transporto tinklo pritaikymą nuo rajono centro nutolusiems gyventojams, nes tiek miesto tiek kaimo gyventojai turi turėti

palankias sąlygas pasiekti švietimo įstaigas. Moksleivių vežiojimo sistema maršrutiniu ir mokyklų transportu funkcionuoja gerai, tačiau ateityje galima lanksčiau spręsti moksleivių atvykimo į mokymo įstaigą klausimus (perkant nuolatinis bilietus, organizuojant vežiojimą šiuo metu nevežamiems vaikams teritorinės bendruomenės narių iniciatyva ir jiems apmokant išlaidas, įsigyjant daugiau mokyklinių autobusų).

3. Pertvarkant švietimo įstaigas, stiprinamos šių miestų ir gyvenviečių švietimo įstaigos: Naujoji Akmenė – turi gana nemažą mokyklų tipų įvairovę, todėl reiktų išlaikyti šias kompleksines paslaugas rajono gyventojams. Venta ir Akmenė – reiktų stiprinti šių miestelių švietimo paslaugų įvairumą ir prieinamumą. Kruopiai ir Papilė – mažėjant gimstamumui gali tapti sudėtinga išlaikyti pakankamą vaikų skaičių šių miestelių vidurinėse mokyklose (ypač Kruopių vid. mokykloje), todėl ateityje reikia numatyti galimybę pertvarkyti šias mokyklas, jas panaikinant arba prijungiant prie stipresnių mokyklų. Agluonai – dėl žmonių migracijos į didesnius miestus ir mažėjančio gimstamumo atsidūrė pavojingoje situacijoje. Agluonų pagrindinėje mokykloje sumažėjo mokinių skaičius, todėl ši mokykla buvo prijungta prie Naujausios Akmenės gimnazijos. Šią mokymo įstaigą reikia stiprinti ir išlaikyti, kadangi miestelis galėtų tapti rajono šiaurės-vakarų dalies centru ir taip užpildyti urbanistinio karkaso spragą šioje rajono dalyje.
4. Miesteliai, kurie nepatenka į urbanistinio karkaso tinklą turi būti vystomi taip pat. Dėl mokyklų tinklo pertvarkos mažuose miesteliuose uždaromos bendrojo lavinimo įstaigos, todėl juose reikia kurti universalius kaimo centrus (arba stiprinti bendruomenės namus). Investicijos į mokymosi geografinio prieinamumo, didinimą palengvins švietimo įstaigų tinklo pertvarką.
5. Mokyklų, siekiančių tapti po vidurinio ugdymo programos akreditacijos gimnazijomis, ugdymo kokybės ir mokymosi bazės stiprinimas. Tokia mokykla ateityje galėtų būti Ventos vidurinė mokykla (618 mokiniai). Naujosios Akmenės pagrindinė mokykla yra didžiausia mokykla rajone pagal mokinių skaičių (1090 mokiniai). Kadangi mieste šiuo metu veikia viena gimnazija, Naujosios Akmenės pagrindinė mokykla turi galimybių ją sustiprinus tapti vidurine mokykla.
6. Gerinant mokymo kokybę bei taupant išteklius kaimo vietovių mokyklas galima prijungti prie didesnių. Tokios mokyklos galėtų būti: Kyvilių, Kairiškių, Sablauskų pagrindinės mokyklos.

7. Kuriant mokyklų tinklą rajone reikia vystyti psichologinės tarnybos veiklą bei aktyvinti profesinio informavimo taškų bei profesinio orientavimo centrų steigimą rajono švietimo įstaigose.
8. Rajono mokyklos neblogai aprūpintos kompiuterine technika, tačiau aprūpinimas kitomis mokymo priemonėmis yra gana prastas, tam skiriama per mažai lėšų. Mokyklas renovuoti rekomenduotina šiomis kryptimis:
  - 1) Gerinti aprūpinimą mokymo priemonėmis ir įranga;
  - 2) Mokyklų pastatų ir kompleksų atnaujinimas, funkcinės pertvarkos, energetinio ir higieninio komforto renovacija ir t.t.

2.2.4. Socialinė rūpyba

Akmenės rajono savivaldybės socialinės rūpybos koncepcijos vystymo pagrindas – aprūpinti gyventojus socialinėmis priemonėmis gyvenimo kokybei užtikrinti bei įgyvendinti efektyvią darbo ir socialinės apsaugos politiką, siekiant sukurti kokybiško užimtumo galimybes ir užtikrinti visuomenės socialinį saugumą ir socialinę sanglaudą. Vystant socialinės rūpybos įstaigų veiklą reikia atsižvelgti į pagrindinius veiksnius:

1. Nestacionarias paslaugas teikia Socialinių paslaugų tarnyba. Socialinių paslaugų namuose poreikis yra didesnis. Šiuo metu teikiamos paslaugos gali augti priklausomai nuo gyventojų mokumo, arba nemokamų paslaugų teikimo galimybių. Socialines paslaugas tikslingiausia vystyti rajono didžiausiuose miestuose, sudarant socialinių paslaugų tinklą: Naujoji Akmenė – Akmenė – Venta – Kruopiai, Papiliai – Agluonai, išskiriant stipriau vystomą ašį Naujoji Akmenė – Akmenė – Venta.
2. Socialinių paslaugų tinkle vykdomas globos ir rūpybos pastatų atnaujinimas, perkama nauja įranga, pritaikoma neįgaliems žmonėms. Naujų globos ir rūpybos kūrimas ir plėtimas turi vykti stiprinant bendruomenės centrus ir jų plėtrą, vykdant senų, vienišų ir vieniškiuose gyvenančių žmonių saugą, užtikrinant smurtą patyrusių asmenų globą.
3. Didesniuose miestuose (Naujoji Akmenė, Akmenė, Venta) neįsteigti nakvynės namai, motinos ir vaiko globos centrai, kas mažina rajono socialinių paslaugų įvairovę ir užbaigtumą.
4. Prioritetinė socialinės apsaugos sritis Akmenės rajone ir toliau turi išlikti skurdo mažinimas, vaiko teisių apsaugos ir šeimos institucijos stiprinimas. Skurdui pasmerkti paprastai tie žmonės, kurie neturi ar negali susirasti darbo. Pagrindinė kliūtis darbui

susirasti – išsilavinimo trūkumas, todėl vykdant socialinės apsaugos įstaigų plėtrą būtina socialines paslaugas susieti su švietėjiška veikla.

5. Akmenės rajone socialinės paramos ir paslaugų tinklas pakankamai platus. Pagrindinį vaidmenį čia atlieka Socialinės paramos skyrius, įsteigtas prie Akmenės rajono savivaldybės. Šio skyriaus veiklą reikia stiprinti. Šiuo metu socialinės paramos paslaugos yra teikiamos Naujojoje Akmenėje (2 skyriai), Akmenėje, Ventoje, Papilėje, Kruoniuose. Socialinės paramos skyrių būtų galima atidaryti ir daugiau. Pirmiausia Agluonuose, kadangi šių apylinkių žmonėms reikia važiuoti į jau minėtus skyrius, o kelionės išlaidos nėra dengiamos. Socialinės paramos skyriai neturi koncentruotis į išmokas, daugiau dėmesio skirti asmeninių gyventojų problemų sprendimui.
6. Siekiant spręsti socialines problemas ir kurti darbo vietas, pasitelkti nevyriausybines organizacijas, privatų sektorių ir vietos bendruomenę bei išnaudoti Europos Sąjungos teikiamas galimybes.

2.2.5. Kultūra

Bendrajame plane siekiama, išsaugoti ir plačiau panaudoti Akmenės rajono nekilnojamo paveldo savitumą kuriant rajono įvaizdį, didinant tarptautinį konkurencingumą, skatinant visuomeninę ekonominę paskirtį, ypač kultūrinį turizmą, vystyti rajono meno kolektyvų veiklą.

Akmenės rajono savivaldybės kultūros koncepcijos vystymo pagrindas - užtikrinti rajono gyventojų kultūrinių poreikių tenkinimą bei sąlygas kūrybinei laisvei; organizuoti liaudies amatų vystymą ir etninės kultūros globą, jos kūrybinę veiklą; propaguoti mėgėjų ir profesionalųjį meną; kontroliuoti Kultūros centrui pavaldžių įstaigų veiklą; reprezentuoti kultūrą rajone, apskrityje, respublikoje, užsienyje.

1. Akmenės kultūros centrų tinklas yra gana gerai išplėtotas ir prieinamas gyventojams, rajone veikia nemažai meno kolektyvų, vyksta nemažai renginių. Pagrindinės problemos susijusios su nepakankamu kultūros centrų finansavimu bei prasta įstaigų materialine baze.
2. Kapitalinį remontą reikia atlikti Akmenės rajono savivaldybės kultūros centrui, Papilės kultūros ir laisvalaikio centrui, Akmenės, Kruopių kultūros namams, Kivylių ir Klykolių bendruomenės namams.
3. Norint išlaikyti aukštą rajono kultūrinį lygį būtina išlaikyti ir skatinti rajoną garsinančius įvairius meno kolektyvai, kurių yra nemažai.

4. Didelę reikšmę rajono bendruomenės kultūriniam gyvenimui turi bibliotekos. Kuriasi nauja, žiniomis pagrįsta visuomenė, keičiasi žmonių požiūris į darbą, mokslą, karjerą bei auga rajono bendruomenės reikalavimai bibliotekoms. Šiuo metu rajone yra 14 bibliotekų. Visos bibliotekos turi būti stiprinamos, ypač tos kurios patenka į urbanistinio karkaso centrus. Biblioteka vaidina didelį vaidmenį kaimo vietovių gyventojams, todėl visuose miesteliuose, kuriuose gyventojų skaičius didesnis negu 500 turi bus įkurtos bibliotekos kartu su interneto prieigos taškais.
5. Identifikuoti kultūrinio paveldo objektus ir juos registruoti kultūrinio paveldo registre, vykdant nuolatinę jų priežiūrą ir rekonstrukciją. Akmenės rajone yra 194 kultūros paveldo objektai, kuriuos reikia išsaugoti ir prižiūrėti.
6. Bus vystomas, Naujosios Akmenės kaip centro patrauklumas, papildant kultūrinių renginių tinklą, renovuojant kultūrinio paveldo objektus bei kuriami nauji paminklai, tvarkomos gyventojų pamėgtos vietovės, padėsiančios suintensyvinti miesto kultūrinį gyvenimą.

2.2.6. Verslas ir investicijos

Akmenės rajono savivaldybės bendrojo plano verslo ir investicijų koncepcijos vystymo pagrindas – užtikrinti palankią investicijų ir verslo aplinką. Siekiant pagerinti verslo aplinką bei pritraukti daugiau investicijų numatomos dvi finansavimo kryptis:

1. ES ir kitų fondų paramos pritraukimas (įskaitant valstybės paramą).
2. Tiesioginių užsienio ir vietinių verslininkų investicijų pritraukimas sudarant jiems palankias verslo sąlygas.

Pramonės ir verslo struktūra yra nepalanki vystytis šiuolaikinei pramonei, todėl reikalinga atkreipti dėmesį į veiksnius užtikrinančius palankios verslo struktūros formavimąsi. Gerinant verslo ir investicijų aplinką bus siekiama:

- įgyvendinti keletą projektų, orientuotų į laisvų žemės sklypų investuotojams parengimą;
- laisvalaikio ir poilsio paslaugų plėtrą;
- susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros vystymą;
- didelę visų įmonių dalį Akmenės rajone, kaip ir visoje Lietuvoje, sudaro prekybos bei paslaugų įmonės (smulkios ir vidutinės įmonės), todėl bus siekiama stiprinti tų įmonių veiklą (ypač naujai besikuriančių):
  - a) plėtojant smulkų ir vidutinį verslą, pirmiausia numatoma ugdyti rajono specialistų (savivaldybės tarnautojų bei verslininkų) gebėjimus inicijuoti ir vykdyti smulkiam ir

vidutiniam verslui plėtoti nukreiptus projektus bei formuoti rėmimo institucinę sistemą.

- b) skatinant gyventojų verslumo ugdymą, didinant informacijos prieinamumas, stiprinat švietimą ir profesinį rengimą. Sėkmingų verslo plėtros pavyzdžių sklaida sudarytų didesnes galimybes mažinti verslo kūrimo riziką, taip paskatindami vietos gyventojus imtis užimtumo iniciatyvų.

Konceptualūs pasiūlymai būtų tokie:

1. Plėsti Akmenės rajono Turizmo ir verslo informavimo centro veiklą. Plėtros tikslas – teikti verslui ne tik informacinio (konsultacinio) pobūdžio pagalbą, o tiesiogiai prisidėti prie verslo aplinkos gerinimo (patalpų įrengimas ir pritaikymas pradedančiajam verslui).
2. Skatinti apdirbamąją pramonę atlikti mokslinius tyrimus bei diegti naujas technologijas, panaudoti ES lėšas ir mokslinį – technologinį potencialą. Skatinti didžiausios Baltijos šalyse ir vienintelės Lietuvoje bendrovės Akmenės cementas bei kitų statybinių medžiagas tiekiančių įmonių veiklą, mažinant šios įmonės išmetamų teršalų kiekį į aplinką, sukuriant palankią infrastruktūrą šių įmonių veiklai. Atnaujinti Naujosios Akmenės ir Ventos miestų esamų pramoninių zonų infrastruktūrą.
3. Skatinti tarptautinį projektinį bendradarbiavimą statybos pramonės ir kituose sektoriuose.
4. Pritraukti mokslinius darbuotojus statybų inovacijų sklaidai ir vykdymui. Organizuoti mokymus ir teikti konsultacijas įmonėms, rengiančioms ir įgyvendinančioms inovacinius projektus.
5. Kelti kvalifikaciją specialistų, gebančių dirbti verslo plėtojimo srityje.
6. Mažmeninės prekybos tinklą derinti prie gyventojų gyvenamųjų vietų išsidėstymo, kadangi atliktos Akmenės rajono savivaldybės apklausos duomenimis, prekybos centrų išsidėstymą rajone gerai arba labai gerai vertino 42%, o likusieji nebuvo pilnai patenkinti.
7. Vystyti Naujosios Akmenės prekyvietę smulkiojo verslo produkcijos realizavimui.
8. Smulkaus ir vidutinio verslo esamų gamybinių technologijų, pastatų modernizavimas ir pritaikymas.

2.3. Teritorijos bendrojo plano socialinės-ekonominės dalies koncepcija

STATUS QUO ALTERNATYVA

Status quo alternatyva yra aprašoma lyginant ją su decentralizuotos koncepcijos alternatyva, išskiriant pagrindinius trūkumus bei parodant decentralizuotos alternatyvos būtinumą.

Status quo, t.y. esamos socialinės – ekonominės padėties išlaikymo alternatyva, yra mažiau palanki negu decentralizuotos koncentracijos alternatyva. Mažoms kaimiškoms teritorijoms, kuriose gyventojų skaičius nuolat mažėja ir neįmanoma prognozuoti, kuriose vietovėse koku tempu kils gyventojų skaičius, infrastruktūros plėtrai susidaro nepalankios sąlygos. Akmenės rajone gyventojų skaičius kasmet mažėja, todėl tam tikrose srityse esamos padėties išlaikymas nėra tikslingas.

Mokymo įstaigų tinklas dėl mažėjančių mokinių skaičiaus mokyklose turi būti pertvarkytas, prijungiant neperspektyvias mokymo įstaigas prie stipresnių įstaigų arba panaikinamos, sudarant likusiems gyventojams toje teritorijoje palankias sąlygas naudotis kitomis mokymo įstaigomis. Ateityje nereaguojant į tam tikrų mokyklų mokinių skaičiaus pokyčius, lėšos skiriamos mokymo tikslams bus panaudojamos ne racionaliai, o mokytojų potencialas neišnaudojamas.

Nestiprinant socialinių paslaugų tinklo prieinamumo ir įvairovės šis tinklas nebus optimizuotas ir pritaikytas prie Akmenės rajono teritorijos ir gyventojų poreikių, gyventojai nesumažins išlaidų lankant socialines paslaugas teikiančias įstaigas bei patirs diskomfortą dėl paslaugų asortimento trūkumo.

Dabartinis Akmenės rajono sveikatos priežiūros įstaigų tinklas netenkina optimaliai gyventojų poreikių, todėl „Status Quo“ alternatyva nėra priimtina. Rajone reiktų plėsti ambulatorinių paslaugų įstaigų tinklą, tam kad visi gyventojai turėtų palankias sąlygas gauti skubią gydytojo konsultaciją. Sveikatos įstaigų pastatai bei techninė įranga yra nusidėvėjusi, todėl būtina laipsniškai ją atnaujinti ir renovuoti. Rajone pastebima įvairių susirgimų augimo tendencija (pvz., auga mirštamumas nuo kraujotakos sistemos ligų, didėja psichikos sutrikimų skaičius), todėl Status Quo alternatyva negali būti priimta. Situaciją stabilizuoti gali konkretūs sprendimai, kurių koncepcija išdėstyta decentralizuotoje alternatyvoje.

Akmenės rajone turizmo plėtrai netinka Status Quo alternatyva, kadangi rajone gausu turizmo vystymui patrauklių objektų, tačiau šis potencialas nėra pilnai išnaudojamas. Yra galimybės plėsti lankytinų vietų maršrutus, didinti jų patrauklumą, įrengiant stovėjimo aikšteles, kempingus, poilsia vietas, stiprinant reklamines priemones. Išvysčius infrastruktūrą atsirastų didesnis poreikis nakvynės namams, kuriuos reiktų kurti arba didinti jau esamų įstaigų pajėgumą didesniuose miestuose: Naujoje Akmenėje, Akmenėje, Ventoje. Rajono turizmo infrastruktūra nėra pakankama, todėl vien išlaikymas esamos padėties neduos reikiamų rezultatų.

Akmenės rajono verslo aplinkai taip pat negali būti taikoma Status Quo alternatyva, kadangi pramonės rajonų infrastruktūra nėra išvystyta. Sąlygos smulkiam ir vidutiniam verslui plėtoti taip pat reikia plėtoti ir gerinti šių įmonių pastatų būklę bei techninę įrangą. Dauguma įmonių

koncentruojasi Naujoje Akmenėje, Akmenėje ir Ventoje, todėl parama verslui turi būti stiprinama būtent šituose Akmenės rajono miestuose.

Akmenės kultūros centrų tinklas yra gana gerai išplėtotas ir prieinamas gyventojams, rajone veikia nemažai meno kolektyvų, vyksta nemažai renginių. Dauguma įstaigų vykdančių kultūrinę veiklą bei įvairūs kolektyvai įsikūrę urbanistinio karkaso centruose, todėl būtent čia jų veikla turi būti stiprinama, kas yra numatyta decentralizuotos alternatyvos dalyje. Kaimuose kultūriniai veiklai stiprinti turi būti kuriami nauji arba stiprinami jau veikiantys bendruomenės namai, kurių paskirtis bus daugiafunkcinė.

3. RAJONO GAMTINĖ APLINKA

3.1. Akmenės rajono teritorijos tvarkymo, reglamentavimo, naudojimo ir apsaugos principai

3.1.1. Gamtinis karkasas

Gamtinis karkasas (GK) yra itin svarbi teritorinė daugiafunkcinė sistema užtikrinanti bendrą teritorijos kraštovaizdžio stabilumą, gyvybingumą, bei jame vykstančių migracinių ryšių nepertraukiamumą. Gamtinės aplinkos stabilumo užtikrinimas palaikant, formuojant ar gausinant gamtinio karkaso elementų kokybę teritorijoje savo ruožtu garantuoja didesnę teritorijos ūkinį potencialą, bei geresnę žmonių (gyventojų) gyvenamosios aplinkos kokybę.

Gamtinio karkaso paskirtis:

- ❑ sukurti vientisą gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, užtikrinantį kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, sudaryti prielaidas biologinei įvairovei išsaugoti;
- ❑ sujungti didžiausią ekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijai reikalingas teritorijas;
- ❑ saugoti natūralų kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius;
- ❑ didinti šalies miškingumą;
- ❑ optimizuoti kraštovaizdžio urbanizacijos, technogenizacijos bei žemės ūkio plėtrą.

Akmenės rajono GK yra neatsiejama Lietuvos GK dalis formuojanti tiek rajono tiek bendrai Respublikos bendrąją erdvinę koncepciją. Bendrai Akmenės rajone lokalizuotos GK dalys užima apie 55% teritorijos ploto. Jos persidengia su įvairaus pobūdžio konservacinėmis, intensyvaus ūkinio naudojimo, o vietomis su antropogeniškai aktyviomis (urbanizuotomis) teritorijomis. GK sistema skaidoma į šias dalis:

- ❑ geoekologinės takoskyros,
- ❑ geosistemų stabilizavimo židiniai,
- ❑ migracijos koridoriai.

Geoekologinės takoskyros (geosistemų įeigų sritys „langai“) – teritorijos jungiančios ypatinga ekologine svarba bei jautrumu pasižyminčias vietas: upių aukštupius, vandenskyras, aukštumų ežerynus, kalvynus, pelkynus, bei požeminių vandenų intensyvaus maitinimo plotus. Jos palaiko bendrąją gamtinio kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą.

Puslankiu Akmenės rajono pietrytiniu, rytiniu ir šiaurės rytiniu pakraščiu (Kuršėnų morenine nuolaiduma ir Akmenės morenine lyguma) lokalizuota regioninės svarbos geoeologinė takoskyra apimanti 29% rajono teritorijos arba 58% viso gamtinio karkaso užimamo ploto.

Geosistemų vidinio stabilizavimo arealai – teritorijos užimančios tarpinę padėtį tarp geoeologinių takoskyrų ir migracijos koridorių, galinčios pakeisti šoninius migracijos srautus (šoninį nuotėkį), taip pat reikšmingos biologinės įvairovės požiūriu: želdinių masyvai bei grupės, natūralios pievos, pelkės, bei kiti vertingi stambiųjų geosistemų ekotopai. Šios teritorijos kompensuoja neigiamą ekologinę įtaką gamtinėms sistemoms.

Akmenės rajono teritorijoje vidinio stabilizavimo arealai apima 47% visų gamtinio karkaso sistemai priskiriamų teritorijų, arba 23% viso rajono ploto.

Migraciniai koridoriai – slėniai, raguvynai bei dubakloniai kuriais vyksta intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita ir augalų bei gyvūnų rūšių migracija.

Akmenės rajone migraciniams koridoriams priskirtos teritorijos užima 3% jo teritorijos, arba 5% gamtinio karkaso teritorijų. Apie pusę jų apimamo ploto sudaro regioninės svarbos migracijos koridoriai – Ventos vidurupio, bei Virvytės žemupio slėnių dalys (Akmenės raj. pietvakariniame pakraštyje). Likusią dalį – Ventos intakų (Dabikinės, Avižlio, Agluonos) ir kai kurių į juos įtekančių upelių slėniai (Šventupio).

Akmenės rajono teritorijoje nustatyti šie gamtinio kraštovaizdžio apsaugos, formavimo bei ūkinio naudojimo pobūdį nusakantys gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo tipai:

1. Išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis.
2. Palaikomas ir didinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas.
3. Gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai.

Akmenės raj. teritorijoje lokalizuotos gamtinio karkaso metafunkcinės dalys nustato svarbiausius teritorinius gamtinio kraštovaizdžio išsaugojimo prioritetus, pagrindines kraštovarkos kryptis ir priemones, kurių sėkmingas įgyvendinimas būtinas bendrai rajono teritorijos ekologinei pusiausvyrai palaikyti. Gamtinio karkaso funkcinių dalių nuostatas paprasčiausia būtų realizuoti įvairaus apsaugos pobūdžio saugomose teritorijose ir priešingai – sunkiausia, gamtinio karkaso ašių sankirtose su urbanizuotomis ar intensyvaus žemės ūkio teritorijomis. Tokiais atvejais reikėtų ieškoti alternatyvių sprendimų tenkinančių skirtingų funkcinių zonų nuostatas.

4. RAJONO ŽEMĖS NAUDOJIMAS

4.1. Žemės naudojimo sąlygos ir galimi pokyčiai

Rajono teritorijoje vyraujanti ūkinė veikla, susijusi su derlingąjį dirvožemį turinčių plotų naudojimu – žemės ūkis (62,8 proc. teritorijos) ir miškų ūkis (27,3 proc. teritorijos). Žemės reformos procese susidarė smulkios ūkinės struktūros, kurių dydis palaipsniui stambėja: vidutiniškai vienam ūkininko ūkiui 2003 m. teko 24,0 ha žemės ūkio naudmenų, 2006 m. – 34,9 ha. Vienam privačios miškų ūkio paskirties žemės savininkui 2006 m. teko 5,9 ha miško (Lietuvoje – 4,0 ha). Žemės ūkio veiklos rodikliai rajone geresni nei šalies vidurkis. 2006 m. neįteisintos naudotis valstybinės žemės plotas sudarė 2,6 tūkst. ha žemės ūkio naudmenų, apleista ar dėl kitų priežasčių nedeklaruota 6,9 tūkst. ha privačioje žemėje esančių žemės ūkio naudmenų. Iš deklaruotos žemės intensyviausiai naudojami plotai (grūdiniai augalai, rapsai, cukriniai runkeliai) rajone 2006 m. sudarė 56,8 proc. (Lietuvoje – 44,3 proc.), ekstensyviai naudojama žemė (daugiametės žolės, pievos, ganyklos ir pūdymai) – atitinkamai 33,5 proc. rajone ir 50,9 proc. Lietuvoje.

Siekiant ekonomiškai efektyvios žemės ūkio miškų ūkio plėtros, būtina esminė, laipsniška žemės naudojimo pertvarka, padidinant ūkių žemėvaldas ir sudarant ekonomines sąlygas intensyviai ūkinei veiklai (pastatų statyba, kelių tiesimas, melioracijos sistemų rekonstrukcija, modernios technikos naudojimas) bei racionaliam žemės naudojimui. Racionalus žemės naudojimas galimas auginant prekybei produkcijai dirvožemių savybes geriausiai atitinkančius augalus, mažiau našiose žemėse pasėlių struktūrą pritaikant gyvulininkystės vystymui, o žemės ūkio veiklai ekonomiškai netikslingose naudoti žemėse įveisiant mišką.

4.2. Teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai

Bendrajame plane teritorijos naudojimas planuojamas įvertinant įdėtas lėšas teritorijos įsavinimui bei infrastruktūrai, pritaikant ją konkrečiai ūkinei veiklai, taip pat pagal dirvožemių tinkamumą žemės ūkio augalų ir miško auginimui bei atsižvelgiant į aplinkos apsaugos reikalavimus.

4.2.1. Žemės ūkio paskirties žemės naudojimo funkcinis zonavimas

Zonavimo pagrindai. Bendrajame plane, planuojant detalesnį teritorijos tvarkymą, siekiama geresnio žemės gamtinių ir ūkinio savybių panaudojimo, taip pat natūralių kraštovaizdžių apsaugos. Teritorijos funkcinio zonavimo pagrindas:

- 1) esamos būklės įvertinimas racionalaus žemės naudojimo ir aplinkosaugos požiūriu;
- 2) dirvožemių tipų, granuliometrinės sudėties ir melioracinės būklės analizė;
- 3) miškotvarkos duomenų analizė;
- 4) urbanistinės plėtros poveikio ir gyvenamosios, visuomeninės, ūkinės paskirties statinių racionalaus išdėstymo poreikis;
- 5) gamtinio karkaso formavimo ypatumų įvertinimas.

Bendrasis teritorijos zonavimas. Žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje rajono savivaldybės teritorija suskirstyta pagal vyraujančią pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį. Bendrojo plano sprendiniai pagrįsti šiomis nuostatomis:

1. Bendrajame plane nurodytos urbanistinės plėtros teritorijos, kurių naudojimas ne žemės ūkio ar miškų ūkio veiklai galimas tik jose parengus detaliuosius planus (miestų ir miestelių užstatymui skirti plotai, rekreacinių teritorijų intensyvaus naudojimo plotai ir kt.).

2. Bendrajame plane numatyta keisti žemės plotų pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį, turi būti įrašoma išduodant planavimo sąlygas šių teritorijų specialiųjų ir detaliųjų planų rengimui.

3. Bendrajame plane nenumatomi keisti žemės plotai turi būti naudojami pagal teritorijų planavimo dokumentuose nustatytą pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį, naudojimo būdą ir pobūdį; šios sąlygos įrašytos žemės sklypų Nekilnojamojo turto kadastro duomenyse.

Žemės ūkio paskirties žemės funkcinis zonavimas. Žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje žemės ūkio veiklos prioritetą turinčios agrarinės teritorijos suskirstytos į šias zonas:

I zona –intensyvaus žemės ūkio zona labai geros ir geros ūkinės vertės žemėse. Zonai priskirta didžioji dalis Naujosios Akmenės ir Akmenės seniūnijų teritorijų. Vyrauja ariamoji žemė su našiais nusausintų rudžemių dirvožemiais, kurių našumo balas – 47-50. Žemė naudotina intensyviai žemės ūkio veiklai, auginant kviečius, miežius, rapsus, cukrinius runkelius ir kitus prekybei produkcijai skirtus augalus. Gyvulininkystė vystytina tik kaip papildoma gamybos šaka, prioritetą teikiant kiaulių auginimui. Žemės naudojimo paskirties keitimas galimas detaliųjų planų pagrindu, kurie galimi rengti esamoms sodyboms arba kai pagal detalų planą suformuoti žemės sklypai ribojasi su esamos namų valdos žemės sklypu.

II zona – tausojamojo žemės ūkio zona labai geros ir geros ūkinės vertės žemėse. Zonai priskirta likusi Naujosios Akmenės ir Akmenės seniūnijų dalis, taip pat dalis Papilės ir Kruopių seniūnijų teritorijų. Vyrauja nusausinti rudžemių dirvožemiai;

didesnė žemės naudmenų įvairovė, daugiau miškų ir pievų. Zona įeina į gamtinio karkaso teritoriją. Žemė naudotina intensyviai mišrios specializacijos ūkių veiklai, auginant prekinę augalininkystės produkciją ir dalį pašarinių augalų, reikalingų gyvulininkystei plėtoti. Naudojant žemę, rekomenduotina diegti tausojamojo ir ekologinio ūkininkavimo sistemas, laikytis Geros ūkininkavimo praktikos reikalavimų. Žemės naudojimo paskirties keitimas galimas detaliųjų planų pagrindu, kurie galimi rengti esamoms sodyboms arba kai pagal detalųjį planą suformuoti žemės sklypai ribojasi su esamos namų valdos žemės sklypu.

III zona – intensyvaus žemės ūkio zona vidutinės ir geros ūkinės vertės žemėse. Zonai priskirta Ventos seniūnija ir dalys Papilės ir Kruopių seniūnijų. Vyraujantys dirvožemiai – karbonatingieji išplautžemiai ir rudžemiai, kurių našumo balas – 44 – 47. Dalis teritorijos priskirta gamtiniam karkasui (Ventos slėnis ir miškuose įsiterpę žemės masyvai). Dirvožemių savybės ir žemės ūkio naudmenų sudėtis (didesni pievų plotai) leidžia derinti augalininkystės ir pieno – mėsos gyvulininkystės šakas. Rekomenduojama diegti tausojamojo ir ekologinio ūkininkavimo sistemas (*Natura 2000* teritorijose ir kitose gamtinio karkaso teritorijose) bei intensyvaus ūkininkavimo sistemą (likusiose teritorijose). Žemės naudojimo paskirties keitimas galimas detaliųjų planų pagrindu, kurie galimi rengti esamoms sodyboms arba kai pagal detalųjį planą suformuoti žemės sklypai ribojasi su esamos namų valdos žemės sklypu.

Zonose su rekomenduojama intensyvia žemės ūkio veikla gamyba bus efektyvi tik pasiekus atitinkamus jos pajėgumus ir sustambinus ūkių žemėvaldas. Perspektyvių ūkių dydžiai priklauso nuo jų verslo planuose numatytų gamybos apimčių. Esant tradiciniam ūkininkavimui, siektinas ūkio dydis turi būti ne mažesnis nei rekomenduojamos ūkiuose, taip pat kiaulių auginimui specializuotuose ūkiuose – 100 ha žemės ūkio naudmenų, mišrios gyvulininkystės – augalininkystės specializacijos ūkiuose – 40 ha žemės ūkio naudmenų.

Visais atvejais ūkiai, specializuoti augalininkystės produkcijos gamybai, neturi pažeisti agrotechniškai pagrįstų reikalavimų augalų kaitaliojimui sėjomainose ir reikalavimų išsaugoti bei gerinti derlingąsias dirvožemio savybes (humuso kiekis turi būti atstatomas įterpiant organines trąšas, susmulkintus šiaudus ir kt.).

Žemės gerinimo darbus, rekonstruojant sausinimo sistemas ir išariant dirvonus, būtina pirmiausia pradėti I ir III zonų žemėse. Miško įveisimas žemės ūkio naudmenose rekomenduotinas apleistuose, nutolusiuose nuo kelių ir nepatogiuose naudoti žemės sklypuose. Įvertinus iki 2006 m. pabaigos išduotų leidimų miškui įveisti apimtis ir savaiminio apleistos žemės apaugimo mišku

galimybes galima prognozuoti, jog per Bendrojo plano galiojimo laikotarpį (10 metų) miškų plotas rajone padidės apie 1,5 tūkst. ha, o žemės ūkio naudmenos sumažės iš viso apie 3,9 tūkst. ha. Bendras žemės ūkio naudmenų plotas, kurį tikslinga išsaugoti ir gerinti – 42 tūkst. ha.

Tais atvejais, kai I – III zonų žemė įsiterpia į saugomas teritorijas (valstybinius parkus ir draustinius), ūkinė veikla galima tik laikantis šioms teritorijoms nustatytų žemės naudojimo apribojimų. Visose zonose išskirtini jų pozoniai, arba teritorijos dalys, priskirtos gamtiniam karkasui. Šiuose pozoniuose rekomenduojamas tausojamasis ūkininkavimas ir ekologinės įvairovės didinimas: įveisiant mišką žemės ūkiui mažiau tinkamuose plotuose, formuojant smulkesnius pasėlių plotus, didinant daugiamečių ir kitų žiemojančių augalų plotus, derinant gyvulininkystės ir augalininkystės specializuotas ūkio šakas.

4.2.2. Miškų ūkio paskirties žemės funkcinis zonavimas

Miškų ūkio paskirties žemė bendrajame plane išskirta į ūkinius miškus ir apsaugines funkcijas turinčius miškus.

Ūkiniai miškai (IV miškų grupė) sudaro apie 70 proc. visų miškų. Likusieji miškai (I – III miškų grupės) – tai rezervatų miškai – 2,3 tūkst. ha, ekosistemų apsaugos miškai – 1,3 tūkst. ha, rekreaciniai miškai – 0,2 tūkst. ha ir apsauginiai miškai – 4,3 tūkst. ha.

Miško žemės naudojimo perspektyvos atitinka miškotvarkos planavimo dokumentuose iškeltus uždavinius: miškų plotų padidinimas, daugiatakslio miškų naudojimo skatinimas, miškų stabilumo išsaugojimas, miško funkcijų, saugant vandenį ir dirvožemį, užtikrinimas, iškirstų miškų atkūrimas, miškų rūšinės įvairovės išlaikymas.

Miškų įveisimo ne miško žemėje galimybės sprendžiamos specialiajame plane – Akmenės rajono savivaldybės miškų išdėstymo schemeje. Bendrajame plane tik pateikiamos rekomendacijos miškų įveisimo eiliškumui (pirmiausia – gamtinio karkaso teritorijose esančiose nenaudojamose žemėse, nepažeidžiant teisės aktų reikalavimų našių ariamosios žemės plotų ir nusausintų žemių išsaugojimui).

Miškų įveisimas draudžiamas kai kuriuose draustiniuose bei daugelyje *Natura 2000* teritorijų. Miškų įveisimo sąlygos turi atitikti Saugomų teritorijų įstatymą, apsaugos reglamentus, Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų reikalavimus, o *Natura 2000* teritorijose – Bendrųjų buveinių nuostatus ar Paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatus.

Numatomas miškų įveisimas žemės ūkio paskirties žemėje leis padidinti ne tik ūkinių miškų plotus, bet ir ekosistemų apsaugos (draustinių, priešerozinių) tiek apsauginių miškų (draustinių, valstybinių parkų apsaugos zonų, laukų apsauginių, vandens telkinių apsaugos zonų) miškų plotus.

Rajono miškingumą numatoma padidinti nuo 31,6 proc. 2006 metais iki 33,4 proc. (28,2 tūkst. ha). Tai atitinka mokslinių įstaigų rekomendacijas.

4.2.3. Kitų paskirčių žemės, pelkės ir vandens telkiniai

Kitų paskirčių žemės bendrajame plane pažymėtos pagal esamą jų būklę, numatant užstatytų teritorijų plėtrą daugiausia žemės ūkio paskirties žemėje. Pagrindinius kitų paskirčių žemės plotus sudaro:

- Kamanų gamtinis rezervatas; jo naudojimą reglamentuoja rezervato nuostatai ir teritorijos tvarkymo planas;
- miestai ir kompaktiško užstatymo kaimo gyvenamosios vietovės. Didžioji šių teritorijų dalis priskirta kitos paskirties žemei. Teritorijos, reikalingos miestų ir miestelių tolesniam augimui, bus nustatytos rengiant jų bendruosius planus;
- valstybinės reikšmės keliai - krašto ir rajoniniai, taip pat savivaldybių keliai ir kiti esami vietinės reikšmės keliai su žvyro ar juoda danga (jie priskirti kitos paskirties neprivatizuotinai žemei). Šie keliai suklasifikuoti pagal jų reikšmę susisiekimui tarp gyvenamųjų vietovių ir kitų aptarnavimo objektų. Naujų valstybinės ir vietinės reikšmės kelių tiesti nenumatoma.;
- eksploatuojami naudingųjų iškasenų telkiniai - Karpėnų, Menčių klinties telkiniai, Šaltiškių molio telkinys, žvyro ir smėlio telkiniai, Lebelio durpynas. Bendrajame plane numatyta šių telkinių plėtra pagal naudingųjų iškasenų poreikį;
- pelkių masyvai išsidėstę prie vandens telkinių ir miškuose. Priklausomai nuo formuojamų žemės sklypų paskirties ir naudojimo būdo bei pobūdžio, šie plotai, juos registruojant Nekilnojamojo turto registre, bus priskiriami atitinkamai žemės ūkio, miškų ūkio, konservacinės ar kitos paskirties žemei;
- vandens telkiniai –upės, ežerai ir tvenkiniai. Registruojant šiuos vandens telkinius Nekilnojamojo turto registre, jiems bus nustatyta vandens ūkio pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis.

4.3. Žemės ūkio plėtra ir žemės naudojimas

Pagrindiniai uždaviniai, kurių siekiama bendrajame plane:

1. Gerinti žemės ūkio paskirties žemės naudojimą, išsaugant vertingas žemes su gerais dirvožemiais ir jas panaudojant intensyviai žemės ūkio veiklai. Žemės gerinimo

priemonės (apleistų žemių įsavinimas, sausinimo sistemų rekonstrukcija ir kt.) pirmiausia taikytinos nusausintose ariamose žemėse.

2. Įvairaus dydžio ūkių sistemos darnioje sąveikoje teikti prioritetą prekinę žemės ūkio produkciją gaminančioms ūkinėms struktūroms – ūkininkų ūkiams ir juridinių asmenų ūkiams. Šie ūkiai turėtų užimti 85 – 90 proc. žemės ūkio paskirties žemės (2005 m. užėmė 83,9 proc.).

3. Miškų ūkio veiklai priskirtas teritorijas tvarkyti pagal miškų tvarkymo schemas ir vidinės miškotvarkos projektus.

4. Parengti rajono seniūnijų ir kaimo bendruomenių teritorijų kaimo plėtros žemėtvarkos projektus, juose numatant:

- stambių ūkių centrų statybos ir plėtros vietas;
- vietinės reikšmės kelių tiesimo ir rekonstrukcijos poreikį;
- sausinimo sistemų naujos statybos ir rekonstrukcijos poreikį;
- plotus, kuriuose siūloma planuoti miško įveisimą žemės ūkio paskirties žemėje;
- teritorijas, kuriose yra poreikis atlikti esminį žemės sklypų išdėstymo pertvarkymą pagal žemės konsolidacijos projektus.

5. Žemėtvarkos schemose ir projektuose numatytose teritorijose parengti žemės konsolidacijos projektus, kurie paspartintų stambių ūkių žemėvaldų formavimosi procesus, leistų laisvos valstybinės žemės plotus įteisinti nuosavybėn ar naudojimuisi žemės ūkio bei miškų ūkio veiklai, optimizuotų ūkių žemėvaldų dydį ir kompaktiškumą.

6. Žemės ūkio ir kaimo plėtros pagal Bendrąjį programavimo dokumentą ir strateginius veiklos planus priemones taikyti diferencijuotai, atsižvelgiant į Akmenės rajono teritorijos bendrajame plane nustatytus žemės naudojimo žemės ūkio ar miškų ūkio veiklai prioritetus.

7. Nustatyti žemės naudojimo reglamentus. Ūkinės ir kitos veiklos, susijusios su žemės (teritorijos) naudojimu reglamentavimas pagal bendrąjį planą pasireiškia privalomų sąlygų nustatymu specialiesiems ir detaliesiems planams. Išduodama planavimo sąlygas, bendrojo plano organizatorius (savivaldybės taryba arba savivaldybės administracijos direktorius) gali nustatyti sąlygas derinti teritorijų planavimo dokumentą su bendrojo plano sprendiniais, užfiksuotais savivaldybės tarybos nutarime dėl bendrojo plano patvirtinimo. Be to, turi būti vadovaujamasi įstatymų ir Vyriausybės nutarimų nuostatomis. Svarbiausios iš jų:

1) teritorija kitos paskirties objektų statybai (urbanizuotų teritorijų plėtrai, naudingųjų iškasenų telkinių eksploatavimui, tvenkinių įrengimui, pramonės ir ūkinių objektų statybai) gali būti parinkta ir projektuojama tik bendrajame plane nurodytose vietose;

2) žemės ūkio paskirties žemėje esančios žemės ūkio naudmenos ir žemė su veikiančiais melioracijos įrenginiais turi būti saugoma nuo jų ploto sumažėjimo vadovaujantis Žemės įstatymo 22 straipsnio nuostata: „Ariamoji žemė, kurios dirvožemio našumas didesnis už vidutinį šalyje taip pat žemė, kurioje yra eksploatuojamos melioracijos sistemos, turi būti naudojama taip, kad nesumažėtų jų plotas, išskyrus ekologiškai nuskurdintose gamtinio karkaso teritorijose, ir nepablogėtų dirvožemio savybės“. Gamtinio karkaso teritorijos pažymėtos žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje, tačiau kurios iš jų yra ekologiškai nuskurdintos, gali būti nustatyta tik pagal Aplinkos ministerijos parengtus teisės aktus, atitinkamais skaičiavimais įrodžius, jog šiose teritorijose miškų ir kitų natūralių biocenozų plotas neužtikrina vietovės ekologinio stabilumo.

3) gamtinio karkaso teritorijose ūkinė veikla ribojama vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymo 22 straipsnio 6 dalies nuostatomis: „Gamtinio karkaso rekreacinės, miškų ūkio ir agrarinės paskirties teritorijose draudžiama statyti pramonės įmones, kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai, ir gyvenamuosius kvartalus. Leidžiama tokia veikla, kuri užtikrina kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą ir ekosistemų stabilumą, atkuria pažeistas ekosistemas, yra vykdoma pagal teritorijų planavimo dokumentus“. Siekiant suderinti aplinkosauginius ir racionalaus žemės naudojimo reikalavimus, visose zonose išskirti jų pozonai, arba teritorijos dalys, priskirtos gamtiniam karkasui. Šiuose pozonuose kraštovaizdžio tvarkymas turi užtikrinti rekomenduojamą žemės naudmenų ir pasėlių struktūrą, išsaugoti likusius natūralius plotus. Zonose, įeinančiose į gamtinio karkaso ribas, gyvenamųjų namų statyba gali būti tik nepažeidžiant Saugomų teritorijų įstatymo 22 straipsnio ir Gamtinio karkaso nuostatų; tai yra, negalima daugiau kaip 3 sodybų koncentracija, jeigu atstumas tarp jų mažesnis kaip 150 m.

Žemės naudojimo ir apsaugos reglamentų brėžinyje nustatytose funkcinėse zonose reglamentuojama veikla pateikta 3.1 lentelėje.

3.1 lentelė. Žemės naudojimo ir apsaugos reglamentai

Pažymėta	Funkciniai prioritetai	Reglamentuojama veikla
1	2	3
Žlgi Žlgi-s	Intensyvi žemės ūkio veikla labai geros ir geros žemės Iš jų esančiose -saugomose teritorijose	Skatinama prekinės augalininkystės produkcijos gamyba Veiklą reglamentuoja saugomų teritorijų planavimo dokumentai
Žlgt Žlgt – s Žlgt – gk Žlgt - p	Tausojamoji žemės ūkio labai geros ir geros žemės Iš jų esančiose - saugomose teritorijose - gamtinio karkaso teritorijoje - nusausintoje žemėje su vyraujančiais durpiniais ir puveningais dirvožemiais	Skatinama mišrios specializacijos ūkiai, derinantys gyvulių auginimą su prekinės augalininkystės produkcijos gamyba. Veiklą reglamentuoja saugomų teritorijų planavimo dokumentai. Skatinamas tausojamasis ir ekologinis ūkininkavimas. Skatinamas pašarinių žemės ūkio augalų auginimas gyvulininkystės poreikiams
Žgvi Žgvi – s Žgvi – gk Žgvi - p	Intensyvi žemės ūkio veikla geros ir vidutinės žemės Iš jų esančiose - saugomose teritorijose - gamtinio karkaso teritorijoje - nusausintoje žemėje su vyraujančiais durpiniais ir puveningais dirvožemiais	Skatinama mišrios specializacijos ūkiai, derinantys gyvulių auginimą su prekinės augalininkystės produkcijos gamyba. Veiklą reglamentuoja saugomų teritorijų planavimo dokumentai. Skatinamas tausojamasis ir ekologinis ūkininkavimas. Skatinamas pašarinių žemės ūkio augalų auginimas gyvulininkystės poreikiams
Up	Urbanizuotinių ir kitai paskirčiai naudotinių teritorijų plėtra .	Leidžiama žemės ūkio veiklos konversija į kitą veiklą, pakeitus pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį į kitą paskirtį, įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

Pastaba: Numatomų tyrinėti naudingųjų iškasenų telkinių paieškos gali būti visoje rajono savivaldybės teritorijoje, išskyrus konservacinės paskirties žemę, valstybinių parkų ir draustinių teritorijas, gamtos ir kultūros paveldo teritorijas. Gavus leidimą eksploatuoti šias naudingąsias iškasenas, žemės sklypai leidimą gavusiems asmenims įteisinami naudoti teisės aktų nustatyta tvarka.

4.4. Gyvenamųjų vietovių ir rekreacinių teritorijų plėtra

Bendrajame plane numatytos teritorijos gyvenamųjų vietovių plėtrai – jose turi būti leidžiama gyvenamoji statyba, o kai tai numatyta miestų bendruosiuose planuose arba šioms teritorijoms parengtuose detaliuosiuose planuose – rekreacinė, ūkinė – komercinė ir kita statyba. Plano brėžiniuose pažymėta:

- miestų plėtros teritorijos, kuriose turi būti rengiami bendrieji planai;

- ❑ perspektyvių gyvenamųjų vietovių bei intensyvios rekreacijos plėtros teritorijos;
- ❑ gyvenamosios vietovės (kompaktiško užstatymo kaimai), kuriuose statyba leidžiama pagal detaliuosius planus.

Be to, detaliuosius planus galima rengti kitose teritorijose kaimo vietovėje – žemės sklypams, esantiems kompaktiško užstatymo kaimuose arba prie esamų sodybų. pagal detalų planą suformuotuose žemės sklypuose;

Detaliuosius planus ūkinės-komercinės ne žemės ūkio paskirties pastatų statybai galima rengti visoje savivaldybės teritorijoje - vietose, kur tai numato specialieji planai arba žemės sklypuose, suformuotuose prie esamų kitos paskirties pastatų;

Nerengiant detaliojo plano gyvenamųjų sodybų ir žemės ūkio veiklai reikalingų ūkinių pastatų statyba galima parinktose ūkininko sodybai vietose. Jos gali būti parenkamos teisės aktų nustatyta tvarka privačios žemės sklypuose, priklausančiuose ūkininko ūkį įregistravusiems ir realiai ūkininkaujantiems asmenims.

Statybų reglamentai pateikti 3.2 lentelėje.

3.2 lentelė. Pastatų ir kitų statinių statybos reglamentai

Zonos apibūdinimas	Pastatų statybos sąlygos
1	2
Akmenės ir Naujosios Akmenės miestai	Statyba galima šių miestų bendruosiuose planuose numatytose teritorijose, skirtose gyvenamosioms, pramonės ir sandėliavimo objektų, komercinės paskirties ir smulkaus verslo, rekreacinių objektų išdėstymui. Žemės ir statinių paskirtis turi atitikti detaliuose planuose nustatytą žemės naudojimo būdą ir pobūdį.
Perspektyvios kaimo gyvenamosios vietovės („c“ ir „d“ kategorijų gyvenamosios vietovės)	Statyba galima pagal šių gyvenamųjų vietovių specialiuosiuose ir detaliuose planuose nustatytą žemės naudojimo būdą ir pobūdį. Čia skatinama statybų plėtra ir galimas žemės ūkio paskirties žemės keitimas į kitą paskirtį. Iš papildomų („d“ kategorijos) centrų perspektyviomis laikytinos tos gyvenamosios vietovės, kurių sklaida yra patogi gyventojams, atlieka žemės ūkio aptarnavimo ir paslaugų funkcijas bei skatins centralizuotų inžinerinių sistemų plėtrą.
Urbanizuotinių teritorijų plėtros zonos (prie miestų bei „c“ ir „d“ kategorijų kaimo gyvenamųjų vietovių)	Statyba galima tik vadovaujantis šioms teritorijoms arba jų dalims parengtais detaliaisiais planais. Esant reikalui, prieš tai turi būti rengiami specialieji planai.
Saugomos teritorijos: valstybiniai parkai ir	Statyba galima tik tose vietose, kur tai numato valstybinių parkų ir draustinių planavimo dokumentai: gyvenamosiose ir ūkinėse zonose, esamose sodybose ar sodybvietėse.

draustiniai	
1	2
Sanitarinės apsaugos zonos prie žemės ūkio gamybinių pastatų ir kitų statinių	Gyvenamuosius ir visuomeninius pastatus statyti draudžiama arba ribojama.
Teritorijos, galimos panaudoti rekreacijai	Įeina urbanizuotose teritorijose, jų plėtros zonose bei rekreaciniuose arealuose esančios gyvenamosios vietovės, tarp jų - „e“ kategorijos vietovės – tvarkytini ir remtini vienkiemiai, smulkūs kaimai, kuriuose plėtojami tradiciniai amatai, paslaugos, pramogos, verslas, turizmas. Šiose vietovėse rekreacinių statinių statyba gali būti detaliuosiuose planuose numatytose vietose arba jau esamose sodybose, pertvarkant esamus statinius.
Žemės ūkio paskirties teritorijos (zonos)	Įeina „e“ kategorijos ir nekategoriizuotos vietovės. Statyba galima esamose sodybose (gyvenamojo namo ir pagalbinių pastatų) arba ūkininkų sodybų statyba teisės aktų nustatyta tvarka.
Kitose teritorijose esantys žemės ūkio paskirties žemės sklypai	Išstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka gali būti keičiama žemės naudojimo paskirtis arba keičiamas žemės naudojimo pobūdis visuomenės poreikiams skirtiems pastatams bei įrenginiams statyti, infrastruktūros ir paslaugų plėtrai (naujoje vietoje), taip pat (tik esamose namų valdose) gyvenamųjų ir pagalbinių pastatų statybai
Miškų ūkio paskirties teritorijos (žemės sklypai)	Statybos apribojimus nustato teisės aktai, vadovaudamiesi LR Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 16 d. nutarimo nuostatomis.
Kitos paskirties žemės sklypai	Individuali ir kita statyba galima pagal šiems žemės sklypams parengtus detaliuosius planus.

Pastabos:

1. Ūkininkų ūkių registre įregistruotų asmenų žemėvaldose galima statyti ūkininko ūkio sodybą (su gyvenamuoju namu ir ūkiniais pastatais), teisės aktų nustatyta tvarka parinkus vietą statybai ir parengus statinių projektus. Ūkininko ūkio sodybos statyba galima privačios žemės ūkio paskirties žemės sklypuose, nerengiant detaliojo plano. Minimalų ūkio dydį, kuriam esant leidžiama statyba, nustato teisės aktai.
2. Žemės panaudojimas ūkinės – komercinės paskirties pastatų statybai galimas:
  - esamose sodybose ir prie esamų statinių;
  - valstybiniuose parkuose ir draustiniuose – jų planavimo schemose pažymėtose teritorijose, skirtose ūkinei ir kitai veiklai;
  - kitose vietovėse – pagal žemės sklypų ar jų grupių detaliuosius planus.
3. Išduodant sąlygas detaliųjų planų rengimui, gali būti nurodoma prieš tai parengti infrastruktūros plėtros specialųjį planą.
4. Rengiant specialiuosius ir detaliuosius planus gamtinio karkaso teritorijose, privalo būti atliktas sprendinių pasekmių poveikio aplinkai ir kraštovaizdžiui vertinimas.
5. Rengiant specialiuosius planus kaimo vietovėje, privalo būti pažymėtos žemės ūkio gamybinių pastatų sanitarinės apsaugos zonos. Jose, vadovaujantis Vyriausybės patvirtintomis

Specialiosiomis žemės ir miško naudojimo sąlygomis (1992 05 12 nutarimas Nr. 343) , draudžiama statyti gyvenamuosius namus ir visuomeninius pastatus, o esamos sodybos ar visuomeniniai pastatai gali būti rekonstruojami tik įvertinus neigiamą veiklos poveikį sveikatai ir šiose zonose gyvenantiems asmenims sutikus. Sanitarinės apsaugos zonos dydis (metrais): prie kiaulių kompleksų (daugiau kaip 12 tūkst. kiaulių per metus) – 1500 m; prie kiaulių fermų – 500 m; prie karvių, kitų galvijų, arklių ir paukščių fermų – 300 m.

6. *Teritorijos, kuriose gali būti pakeista pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis:*

6.1. *Žemės ūkio paskirtis į miškų ūkio paskirtį gali būti pakeista:*

- 1) atlikus žemės sklypo kadastrinius matavimus ir nustačius, kad apaugusio ar įveisto miško plotas sudaro 90 proc. ir daugiau žemės sklypo ploto;*
- 2) atidalintam žemės sklypui pagal parengtą žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projektą.*

6.2. *Žemės ūkio ar miškų ūkio paskirtis į kitą paskirtį gali būti pakeista:*

- 1) atidalijus namų valdos žemės sklypą;*
- 2) tais atvejais, kai paskirtis nustatyta pagal detalųjį planą.*

7. *Visuomeninės paskirties pastatų (gaisrinių ir kt.) statybai žemės naudojimo paskirtis ir būdas (pobūdis) keičiami bei (esant reikalui) žemė paimama visuomenės poreikiams pagal savivaldybės administracijos parengtus detaliuosius planus.*

Teritorijos, rezervuojamos visuomenės poreikiams

Bendrojo plano sprendiniai apima ir teritorijų, reikalingų panaudoti visuomenės poreikiams, rezervavimą – jų išjungimą iš apskrities viršininko patvirtintų laisvo fondo valstybinės žemės sklypų (skirtų kompensacijai pretendentams į nuosavybės teisių atkūrimą ar pardavimui) arba galimą išpirkimą iš žemės savininkų, jeigu žemė jau privatizuota. Tai žemės plotai, numatyti poilsiavietėms, parkams ir kitiems rekreaciniams objektams, valymo įrenginiams, kapinių praplėtimui, gyvenviečių infrastruktūrai ir kt. Jų detalesnis tvarkymas, atskiriant galimas privatizuoti žemės sklypų dalis, galimas tik parengus kiekvienos teritorijos specialųjį ar detalųjį planą.

5. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGA

5.1. Apsaugos nuostatos ir principai

1.1. Bendrajame plane Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos uždaviniai sprendžiami 20 metų laikotarpiui. Plane numatomi teritorinių kultūros paveldo objektų apsaugos prioritetai ir jų kultūrinės vertės saugojimo kryptys. Sprendiniai siejami su Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. 113-5029), Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniais (Žin., 2002, Nr. 110-4852), Nacionaline darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-2039), Ilgalaikė medinių dvarų paveldo objektų tvarkymo darbų programa (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 04 18 nutarimas Nr. 481), Lietuvos etnografinių kaimų išlikimo ilgalaikė programa (Žin., 2003, Nr. 89-4033).

1.2. Bendrasis planas remiasi darnios (subalansuotos) plėtros nuostatomis. Vadovaujantis šios plėtros tikslais nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos siekiai grindžiami kultūros ir gamtos paveldo vertybių integralumo bei nekilnojamojo ir nematerialaus kultūros paveldo kompleksiskumo nuostatomis.

1.3. Prognozuojama, kad neįgyvendinus bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių stiprės neigiamos nekilnojamojo kultūros paveldo pokyčių tendencijos: archeologijos, urbanistikos ir architektūros paveldo objektų kultūrinės vertės menkėjimas, etnokultūros paveldo ir istorinio kraštovaizdžio relikto nykimas, kultūrinio pažintinio turizmo galimybių neišnaudojimas dėl nepakankamo objekto parengtumo lankymui.

5.2. Apsaugos prioritetai

2.1. Pasirinkta savivaldybės teritorijos decentralizuotos koncentracijos plėtra numato aktyvaus, prioritetais pagrįsto kultūros paveldo saugojimo būdus. Tvarkybos resursai ir pastangos koncentruojami teritorijose, kurios išsiskiria didžiausia kultūrine verte ir išnykimo ar negrįžtamų deformacijų grėsme.

2.2. Skatintinas Šiaurės Vidurio ir Šiaurės Vakarų Lietuvos regionui būdingų kompleksinių kultūros paveldo objektų: nedidelių dvaro sodybų, senųjų kaimo gyvenviečių (Ventos regioniniame parke) pritaikymas kultūriniam turizmui bei rekreacijai, su žiemgalių paveldu siejamų archeologinių vietų išryškinimas kraštovaizdyje.

2.3. Saugojimo resursus ir pastangas tikslinga sutelkti nekilnojamųjų kultūros vertybių kompleksinės sankaupos arealų ir svarbiausių pavienių paveldo objektų tvarkybai. Pirmaeiliai tvarkytini autentiškumą išlaikę objektai ir vietos, ypač skubiai – piliakalniai, senieji mediniai dvarų sodybų gyvenamieji ir ūkiniai pastatai, mažosios etnoarchitektūros objektai senosiose kaimo gyvenvietėse.

5.3. Saugojimo kryptys

3.1. Urbanistinio karkaso centrų pasirinkimas įgalina išsaugoti kultūros vertybių sankaupos arealų autentiškumą ir vertingą kraštovaizdį. Sparčiausiai planuojama plėtoti kultūrine verte nepasižyminčią Naująją Akmenę (*a* kategorijos urbanistinio karkaso centras). Iš planuojamų *b* kategorijos centrų didesne kultūrine verte pasižymi Akmenė, tačiau joje esančios kultūros vertybės nėra išskirtinės vertės ir nesudaro sankaupos arealo. Kruopiai ir Papilė, kuriems planuojama *c* kategorijos centro statusas, pasižymi didele kultūrine verte ir sudaro kultūros vertybių sankaupos arealus. Šių gyvenviečių kultūrinei vertei išsaugoti tikslinga parengti jų teritorijos specialiuosius apsaugos planus.

3.2. Visų kultūros vertybių sankaupos arealų riboms ir tvarkybos bei naudojimo reikalavimams nustatyti tikslinga parengti teritorijos specialiuosius apsaugos planus.

3.3. Kultūros paveldo objektų bei istorinio kultūrinio kraštovaizdžio, esančių Ventos regioniniame parke, tvarkybą ir naudojimą reglamentuoja šio parko apsaugos reglamentas, jo teritorijos planavimo dokumentai bei šiame parke esančių saugomų objektų ir vietovių individualūs apsaugos reglamentai (tipiniai reglamentai, jei individualūs reglamentai neparengti).

3.4. Svarbiu rajono kultūros vertybių sankaupos arealų yra kultūros ir gamtos paveldo integralumas. Šiuos arealus ir išskirtinės vertės pavienius kultūros paveldo objektus tikslinga įtraukti į regioninius turizmo maršrutus. Šiuos maršrutus siūloma planuoti kartu su kitų rajonų, kurių teritoriją maršrutai driekiasi, savivaldybėmis. Prie pagrindinių kelių išsidėstę Kruopių, Kairiškių ir Ventos arealai siūlomi kultūriniam rekreaciniam, Viliošių ir Klykolių arealai - specializuotam pažintiniam kultūriniam turizmui.

3.5. Kultūros paveldo objektų, esančių kaimo vietovėse išsaugojimui, reikalinga stiprinti kaimų bendruomenes, gaivinti tradicinius amatus ir verslus. Tikslinga skatinti kultūrine verte pasižyminčių sodybų pritaikymą kaimo turizmui.

3.6. Prioritetinis saugojimo objektas yra rajono dvarų sodybos. Tikslinga numatyti priemones, reikalingas sustabdyti dvarų sodybų privatizavimą dalimis.

3.7. Vietos bendruomenės turi būti skatinamos teikti svarbius joms objektus įtraukti į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, dalyvauti rengiant ir įgyvendinant kultūros vertybių apsaugos projektus ir programas. Tikslinga numatyti restauravimo darbų, atliekamų privatiems objektams, prieinamiems visuomenei, sąnaudų kompensavimo mechanizmą.

3.8. Bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą) turi būti vykdoma periodiškai pagal reikalavimus, nustatytus atsižvelgiant į objektų tipologijos ypatumus, fizinę būklę, teisinę priklausomybę. Stebėsenos rezultatai: stebėjimo ir fiksavimo duomenys, vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių poveikių vertinimas, apibendrinimas ir prognozavimas, turi būti teikiami už kultūros paveldo vertybių apsaugą ir teritorijų planavimą atsakingoms institucijoms.

6. SUSISIEKIMO SISTEMA

Akmenės rajone didžiausią dėmesį ir rūpestį kelia penki krašto keliai, kurių bendras ilgis siekia 96,73 km. Kadangi Akmenės rajone magistralinių kelių nėra todėl visas dėmesys turi būti skiriamas krašto kelių techninių parametrų gerinimui.

Didžiausias eismo intensyvumas 2005m. rajone buvo krašto keliuose Nr. 156 N. Akmenė-Venta – 2341 aut./parą ir Nr. 155 Kuršėnai-Mažeikiai – 2167 aut./parą, todėl šiuose keliuose turi būti koncentruojamas didžiausias dėmesys važiuojamosios dalies platinimui iki 8 m ir eismo saugumo priemonių didinimui.

Akmenės rajone visi krašto keliai yra padengti juodąja danga, juose būtina įgyvendinti eismo saugumo priemones. Pavojinguose vietose, kur įvyksta eismo įvykiai, reikia įrengti metalinius atitvarus, rekonstruoti sankryžas, įrengiant žiedines. Akmenės rajone 2006m. duomenimis 57,4% valstybinių rajoninių kelių yra žvyrkeliai. Todėl rajone pirmiausias uždavinys yra valstybinių kelių su žvyro danga asfaltavimas. 2007 metais reikia išasfaltuoti valstybinius rajoninius kelius:

Nr. 1001   N. Akmenė – Vegeriai

Nr. 1024   privažiavimas prie Kairiškių nuo kelio Balsiai–Papilė–Kruopiai

Pėsčiųjų ir dviratininkų eismo saugumui didinti būtina rajono intensyvaus eismo keliuose įrengti atskirtus pėsčiųjų ir dviratininkų takus. Jie reikalingi krašto kelyje Nr. 156 Akmenė-Venta, Nr. 155 Kuršėnai–Mažeikiai.

Rajono mokyklos reguliariai veža mokinius geltonaisiais ir mokykliniais autobusais. Todėl svarbu vystyti ir tobulinti moksleivių pavėžėjimą į mokyklas.

Akmenės rajone prie pagrindinių krašto objektų svarbu didinti kavinių, poilsio aikštelių, viešojo transporto paviljonų skaičių. Tikslinga pirmoje eilėje pastatyti autopaviljonus Kapėnuose, Kairiškiuose, Gailaičiuose.

7. AKMENĖS RAJONO INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

7.1. Vandentiekia ir vandenvala

Siekiant spręsti bešeimininkų gręžinių problemą, remiantis LR aplinkos ministro įsakymu „Dėl nenaudojamų vandens gręžinių sutvarkymo“ reikalinga įvertinti bešeimininkius gręžinius bei juos tamponuoti. Tikslus nenaudojamų gręžinių likvidavimo grafikas turi būti sudarytas savivaldybės, parengiant gręžinių sutvarkymo programą, ir pateikiamas Regioniniam aplinkos apsaugos departamentui.

Siekiant gerinti tiekiamo geriamojo vandens kokybę, reikalinga nuolat vykdyti vandenviečių, kastinių šulinių ir kitų geriamajam vandeniui naudojamų šaltinių vandens monitoringą. Požeminio vandens monitoringo sistema turi būti paruošta iki 2010 m.(numatyta požeminio vandens naudojimo ir apsaugos strategijoje).

Siekiant Akmenės rajono gyventojus aprūpinti reikiamos kokybės geriamuoju vandeniu, atokesniuose miestų rajonuose ir greta miestų esančiuose kaimuose reikalinga plėsti vandentiekio sistemą. Tai padėtų sumažinti gyventojų, vartojančių kastinių šulinių vandenį, skaičių. Reikėtų skatinti mažų kaimelių ir viensėdžių gyventojus atsisakyti prastos kokybės šachtinių šulinių vandens ir kur įmanoma prisijungti prie jau esamo vandentiekio arba įsirengti mažo pajėgumo vandenvietę ar gręžinį, kuris būtų labiau apsaugotas nuo neigiamos aplinkos įtakos. Naujai įrengiamoms vandenvietėms ar gręžiniams reikia rezervuoti teritorijas. Tai turi būti teritorijos esančios aukščiau miesto pagal požeminio vandens tekėjimą.

Vandenvietėms, kurios neturi Sanitarinė apsaugos zona (SAZ), būtinai pasirūpinti SAZ nustatymu. SAZ turės būti skirta teritorija aplink vandenvietes. Pagal požeminio vandens naudojimo ir apsaugos 2002-2010 m. strategiją tai turi būti įgyvendinta iki 2007 m.

Reikalinga atlikti vandenviečių matematinį modeliavimą, nustatyti filtracijos laukus, kaptazo sritis ir kt. tam, kad būtų galima numatyti geriamojo vandens rezervą, galimą maksimalią gręžinių apkrovą, vandens pritekėjimo greičius. Be to, tokia studija gali padėti numatyti teršalų patekimą bei galimą poveikį vandenvietei. Remiantis požeminio vandens išteklių įvertinimo ir naudojimo geriamajam vandeniui teikti 2007-2025 m. programa, iki 2011m. reikia nustatyti faktines vandenviečių išteklių formavimosi teritorijas (poveikio zonas) ir jų galimus pokyčius eksploatavimo laikotarpiu, taip pat įvertinti visus potencialius taršos šaltinius ir jų poveikio mastą vandens kokybei.

Reikalinga atnaujinti iki 100% vandens tiekimo sistemos įrenginių, kurie yra patenkinamos arba blogos būklės. Reikia perkloti arba specialia antikorozine danga padengti vandentiekio vamzdžius. Vandenvietėse pergręžti senus gręžinius, atnaujinti siurblius, filtrus, vandenbokščius bei vandens rezervuarus. Šiems darbams nereikia rezervuoti naujų teritorijų, naujieji įrenginiai instaliuojami senųjų vietoje.

Miestuose tankinant ar plečiant jau esamą vandentiekio sistemą, naujiems komunikacijų koridoriams reikalinga numatyti vietas šalia kelių/gatvių apsaugos zonų ir paruošti detaliuosius planus.

Reikalinga skatinti mažų kaimelių ir viensėdžių gyventojus prisijungti prie jau esamo nuotekų surinkimo tinklo arba įsirengti vietinius vandens valymo įrenginius ar kaupyklas. Nedideli nuotekų surinkimo įrenginiai gali būti įrengiami tiek privačioje, tiek savivaldybei priklausančiose teritorijose. Nuotekų valymo įrenginiai (pvz. nuotekų filtracijos tvenkiniai) gali užimti ir nemažas teritorijas, todėl planuojant juos diegti reikia rezervuoti tokias teritorijas, kurios atitiktų reikalavimus, išdėstytus Lietuvos teisės dokumentuose (mažų nuotekų kiekių tvarkymo reglamente, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatyme ir kt.);

Reikalinga atnaujinti iki 100% nuotekų sistemos tinklą ir įrenginių. Rezervuoti naujų teritorijų nereikia (renovuojant seni įrenginiai ir tinklai pakeičiami naujais).

Miestuose tankinant ar plečiant jau esamą nuotekų surinkimo sistemą, naujiems komunikacijų koridoriams reikalinga numatyti vietas šalia kelių/gatvių apsaugos zonų ir paruošti detaliuosius planus.

Reikia sudaryti sąlygas susidarančio dumblo panaudojimui sąvartynų uždengimui, žaliųjų plotų tręšimui, miško kirtimų rekultyvavimui (nebūtinai, bet reikėtų parengti galimybių studiją ar išsamią analizę nuotekų dumblo susidarymo problemai spręsti). Jeigu būtų numatyta įrengti naują nuotekų dumblo saugojimo aikštelę, jai būtina rezervuoti teritorijas esančias šalia nuotekų valymo įrenginių.

Reikia siekti, kad iki 2010 m. Akmenės ir Ventos miestuose susidarančios nuotekos būtų išvalomos iki Lietuvos teisės dokumentuose išdėstytų reikalavimų. Naujosios Akmenės mieste šie reikalavimai jau turi būti įgyvendinti iki 2008 m.;

Reikia siekti, kad iki 2010m. Naujosios Akmenės, Akmenės, Ventos miestuose veiktų reikalavimus atitinkančios nuotekų surinkimo sistemos.

Reikia renovuoti, kur dar įmanoma, arba iš naujo kloti lietaus nuotekų sistemą. Atnaujinant, perklojant miestelių gatves, aikštes, skverus reikia numatyti teritorijas skirtas lietaus vandens nuotekų sistemai. Reikia parengti šios nuotekų sistemos specialųjį planą, atsižvelgiant į galimus technologinius, organizacinius ir kitus sprendinius.

7.2. Elektros energijos tiekimas

Palaikyti esamą elektros energijos tiekimo sistemos rajone schemą.

Iki 2010 metų parengti Akmenės rajono elektros ūkio analizę, nustatyti pagrindines elektros energijos tiekimo problemas ir numatyti priemones didinti elektros energijos tiekimo bei vartojimo efektyvumui, o kartu ir patikimumui.

Naujojoje Akmenėje, Akmenėje ir Ventoje rekonstruojant orinius elektros energijos tiekimo tinklus, numatyti galimybę kabelinių tinklų atsiradimui. Naujai elektrifikuojamose teritorijose prioriteto tvarka numatyti kabelinių komunikacijų atsiradimą. Apsaugines zonas nustatyti taip, kaip reikalauja Ūkio ministerijos įsakymo 1998 balandžio 24 d. Nr. 151 "Dėl energetikos objektų, vamzdynų ir elektros tiekimo linijų apsaugos taisyklių patvirtinimo" taisyklės.

Iki 2010 metų Naujoje Akmenėje, Ventoje, Akmenėje rekonstruoti esamas gatvių apšvietimo sistemas. Iki 2015 metų rekonstrukcijos darbus atlikti Papilėje bei Kruopiuose. Gatvių apšvietimui numatyti elektros energiją tausančių priemonių įdiegimą;

Iki 2010 metų, kartu su privačiais investuotojais, inicijuoti galimybių studijų dėl mažų vėjo jėgainių parkų vietos nustatymo rajone parengimą.

Užtikrinti tolimesnę hidroelektrinių eksploataciją. Nustatyti pagrindines priežastis, kodėl kai kuriose jėgainėse negalima pasiekti jų optimalaus panaudojimo. Jeigu įmanoma, pašalinti kliūtis trukdančias optimaliam šio tipo jėgainių darbui. Panaudoti kitas perspektyvias vietas rajone įrengti naujas hidroelektrines. Tam galėtų tikti esama užtvankų sistema rajone, jei tai neprieštarauja aplinkosauginiams ir kitiems reikalavimams.

Skatinti biomasę deginančių elektrinių diegimą rajone. Neužkirsti šioms jėgainėms perteklinę šilumos energiją tiekti į miestų centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemas.

7.3. Atliekų tvarkymas

Akmenės rajono savivaldybės pagrindiniai tikslai atliekų tvarkymo srityje iki 2028 metų – sukurti aplinkosaugos požiūriu priimtina ir ekonomiškai efektyvią atliekų tvarkymo sistemą, atitinkančią nacionalinių ir tarptautinių standartų bei įstatymų nustatytus reikalavimus, bei padidinti atliekų tvarkymo efektyvumą ir už prieinamą mokestį teikti atliekų tvarkymo paslaugas visiems rajono gyventojams.

Minėtų problemų sprendimui ir pagrindinių tikslų įgyvendinimui iki 2028 metų Akmenės rajono bendrojo plano rėmuose numatoma:

- remiantis atliekų tvarkymą reglamentuojančiais LR įstatymais vykdyti visas, iki šiol parengtų planavimo dokumentų (pvz., Valstybinė atliekų tvarkymo strategija, Šiaulių

regiono komunalinių atliekų tvarkymo planas, Akmenės rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo planas) užduotis;

- periodiškai tobulinti atliekų apskaitos metodiką (nuolatinė situacijos analizė) bei lanksčiai reaguoti į pasikeitusią situaciją (pvz., dėl nepakankamo gyventojų rūšiavimo imtis švietimo, skatinimo bei, reikalui esant, bausminių priemonių);
- kartu su kitomis Šiaulių regiono savivaldybėmis bei Šiaulių regioniniu atliekų tvarkymo centru (ŠRATC) išnagrinėti atliekų perkrovimo stočių kūrimo klausimą (įvertinant pasikeitusią padėtį). Reikalui esant, šios stoties įkūrimui savivaldybės teritorijoje rezervuoti vietą bei išspręsti susijusius nuosavybės teisės klausimus;
- išspręsti didžiųjų atliekų surinkimo aikštelių Akmenėje, N. Akmenėje, Ventoje, Kruopiuose ir Papilėje bei seniūnijų atliekų priėmimo punktų nuosavybės klausimus, reikalui esant rezervuoti papildomas teritorijas (nuolatinė situacijos analizė);
- didžiųjų atliekų surinkimo aikštelėse Akmenėje, N. Akmenėje, Ventoje, Kruopiuose ir Papilėje įrengti buities pavojingų atliekų surinkimo punktus. Surenkamas pavojingas atliekas rekomenduojama rūšiuoti pagal tolesnio tvarkymo pobūdį;
- Elektros ir elektroninės įrangos (EEĮ) atliekas surinkti didžiųjų atliekų tvarkymo aikštelėse Akmenėje, N. Akmenėje, Ventoje, Kruopiuose ir Papilėje, siekiant sudaryti sąlygas gamintojams ir importuotojams pasinaudoti regionine atliekų tvarkymo sistema surenkant elektros ir elektroninės įrangos (EEĮ) atliekas iš atliekų turėtojų;
- užtikrinti, kad netinkamos naudoti automobilių padangos iš gyventojų būtų surenkamos didžiųjų atliekų tvarkymo aikštelėje bei seniūnijų atliekų priėmimo punktuose ir perduodamos AB „Akmenės cementas“ ir/ar kitiems kompetentingiems tvarkytojams;
- specialaus planavimo metu (pvz. rengiant Akmenės rajono vandentvarkos schemas ar planus) nustatyti sukaupto dumblo panaudojimo galimybes, atsižvelgiant į LR Aplinkos ministerijos parengtą nuotekų dumblo tvarkymo galimybių studiją, bei rezervuoti teritoriją/as atitinkamų dumblo perdirbimo įrenginių statybai (pvz. biodujų įrenginiai, kompostavimo aikštelės);
- sąvartynuose, kuriuose iki šiol nėra atliktas esamos taršos pavojingumo aplinkai ir žmogui įvertinimas – atlikti tokį vertinimą. Atsižvelgiant į vertinimo rezultatus, įrengti aplinkos stebėsenos (monitoringo) sistemas ir pradėti vykdyti aplinkos monitoringą;
- inicijuoti ir plėtoti antrinių žaliavų perdirbimo įmonių kūrimąsi ir veiklą, pirmenybę teikiant N. Akmenei, Ventai, Akmenei, Papilei ir Kruopiams;

- spręsti miestelių ir gyvenviečių gatvių ir viešųjų erdvių tvarkymo klausimus (pvz. sąšlavų panaudojimas kelių barstymui žiemą, šiukšlių dėžių pastatymas gatvėse, parkuose, skveruose bei jų tuštinimas ir priežiūra ir kt.);
- kartu su ŠRATC bei atliekų tvarkymo įmonėmis organizuoti visuomenės ekologinį švietimą ir informavimą (kaip pvz. švietėjiška leidyba, konferencijų, seminarų ir kitokių renginių organizavimas, atliekų rūšiavimą skatinančių kampanijų mokykloms ir plačiajai visuomenei inicijavimas).

7.4. Šilumos ūkis

Turi būti išlaikytos esamos centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemos Naujojoje Akmenėje (a kategorijos centre), Akmenėje (b kategorijos centre), Ventoje (b kategorijos centre) ir Papilėje (c kategorijos centre). Esamos centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemos turi būti kiekybiškai ir kokybiškai plėtojamos. Tam turi būti ir toliau įgyvendinamos Akmenės rajono šilumos ūkio specialiojo plano, patvirtinto 2003 metų birželio 4 dieną Akmenės rajono savivaldybės tarybos sprendimu nr. T-69, nuostatos. Peržiūrint specialųjį planą, turėtų išnagrinėtos ir naujų tankiai užstatytų teritorijų aprūpinimo šiluma galimybės.

Siekiant padidinti centralizuoto šilumos tiekimo efektyvumą ir patikimumą, jei pagal 2006 metais paruoštą paraišką „Šilumos tiekimo tinklų modernizavimas Akmenės rajone, pakeičiant nusidėvėjusias šilumos trasas naujomis bekanalėmis, nebūtų skirta parama šilumos tiekimo tinklų renovavimui, turi būti parengiamos naujos Akmenėje, Naujojoje Akmenėje ir Papilėje eksploatuojamų nusidėvėjusių šilumos tiekimo tinklų keitimo naujais bekanaliais vamzdynais paraiškos finansinei paramai šio projekto įgyvendinimui gauti;

Atliekant centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemų Akmenės rajone renovaciją ar didinant šilumos gamybos pajėgumus, turi būti užtikrinamas modernių efektyvesnių ir ekologiškesnių technologijų pritaikymas, rezervinio kuro panaudojimas, įvertinamos atsinaujinančių energijos išteklių ir atliekinės šilumos panaudojimo bei šilumos ir elektros gamybos bendrame cikle (kogeneracijos) pritaikymo galimybės.

Energijos vartojimo efektyvumui pastatuose didinti, reikalinga atlikti biudžetinių įstaigų pastatų energijos vartojimo auditus ir, parinkus ekonomiškai ir energiškausi tinkamiausias renovacijos priemones, parengti paraiškas finansinei paramai gauti ir renovuoti pastatus. Turi būti skatinamas daugiabučių namų bendrijų kūrimasis ir inicijuojami daugiabučių gyvenamųjų pastatų renovacijos projektai, panaudojant finansinės paramos mechanizmus.

Siekiant užtikrinti sveiką aplinką Akmenės rajono gyventojams, reikalinga mažinti atmosferos taršą sveikatai kenksmingais kuro degimo produktais bei šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis. Tam centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemose turi būti didinamas šilumos gamybos ir tiekimo efektyvumas, pereinama prie mažiau taršaus kuro, diegiami reikiamo efektyvumo išmetamų dūmų valymo įrenginiai.

Šalia kelių/gatvių turi būti rezervuotos teritorijos naujiems komunikaciniams koridoriams ir jų apsaugos zonoms, jei būtų tankinami ar plečiami šilumos tiekimo tinklai.

7.5. Dujų tiekimas

Turi būti užtikrinta, kad dujų tiekimo tinklų plėtra būtų atliekama atlikus energinį, ekologinį ir ekonominį pagrindimą. Kai dujas planuojama tiekti patalpų šildymui ir karšto vandens ruošimui, dujų tiekimo tinklų plėtra turi būti vykdoma, neprieštaraujant Akmenės rajono šilumos tiekimo specialiojo plano, patvirtinto 2003 metų birželio 4 dieną Akmenės rajono savivaldybės tarybos sprendimu nr. T-69, nuostatomis.

Gamtinių dujų tinklų valdytojo lėšomis turi būti parengtas Akmenės rajono paskirstymo sistemų gamtinių dujų tinklų specialusis planas.

Ties esamais ir planuojamais dujotiekio tinklais ir įrenginiais turi būti išlaikomos apsaugos zonos.

7.6. Telekomunikacijos ir ryšiai

Sudaryti sąlygas telekomunikacinėms bendrovėms laisvai ateiti į telekomunikacijų paslaugų sferos rinką;

Rengiant detaliuosius planus, naujiems komunikaciniams koridoriams numatyti šalia kelių/gatvių apsaugos zonas. Apsaugos zonos dydis turi būti numatytas, vadovaujantis 2005 birželio 10 d. Lietuvos Respublikos Ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1V-562 „Dėl Elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ dokumentu.

Akmenėje, Ventoje, Kruopiuose, Papilėje ir Naujojoje Akmenėje sudaryti sąlygas įrengti plačiajuosčio duomenų perdavimo tinklo įrangai. Jos sumontavimui turi būti skirta uždara patalpa (mažiausiai 6 m²), apsaugota nuo apiplėšimų ir gaisro). Jei patalpos skirti negalima – turi būti rezervuojama 20 m² ploto valstybinė žemė kuo arčiau miesto/miestelio centro, kad būtų galima pastatyti ryšio įrangos konteinerį. Taip pat turi būti rezervuojama ryšio kanalams techninis koridorius, kuris įrengiamas vadovaujantis aukščiau paminėtomis taisyklėmis;

Rezervuoti iki 20 m² žemės sklypą planuojamos teritorijos centrinėje dalyje, skirtą telekomunikacinių įrenginių pastatymui, kai planuojamas potencialių vartotojų skaičius iki 1000, jei potencialių vartotojų skaičius virš 1000, tai reiktų rezervuoti iki 70 m² žemės sklypą;

Akmenėje, Naujoje Akmenėje, Ventoje, Papilėje ir Kruopiuose iki 2010 metų turi būti įrengti viešieji interneto prieigos taškai, kuriuose internetu turėtų galimybę pasinaudoti kiekvienas pilietis. Iki 2028 metų, viešieji interneto prieigos taškai turi būti visose viešose rajono bibliotekose, pašto skyriuose ar kitose viešose vietose;

Inicijuoti seminarus ir apmokymus rajono gyventojams informacinių technologijų klausimais.